

УДК_502.7; 712.23; 630*907.1(477.83)

КП_34

№ держреєстрації 0122U002250

Інв. №:

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЕКОЛОГІЇ КАРПАТ НАН УКРАЇНИ

вул. Козельницька, 4, м. Львів, 26, 79026, Україна
тел. 270-74-30

ЗАТВЕРДЖУЮ:
директор Інституту екології Карпат
НАН України, д.б.н., с.н.с.
 І.М. Данилик
« 06 » березня 2023 р.

З В І Т

про науково-дослідну роботу
НА ВИКОНАННЯ ПОСЛУГ ЩОДО
«ВЕДЕННЯ МОНИТОРИНГУ ВПЛИВУ НА ФЛОРУ Й ФАУНУ ТА
ПРИРОДНІ ОСЕЛИЩА ДІЯЛЬНОСТІ СТОЯНІВСЬКОГО
ТОРФОБРИКЕТНОГО ЗАВОДУ У 2022 РОЦІ»
(завершальний за 2022 р.)

Керівник НДР,
зав. відділу охорони природних
екосистем Інституту, к.б.н., с.н.с.

О.О.Кагало

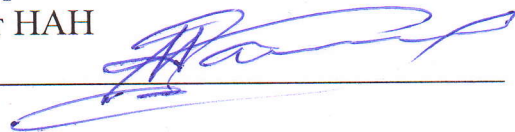
2023

Рукопис закінчено: 02.03.2023 р.

ПЕРЕЛІК ВИКОНАВЦІВ

Керівник теми:

Кагало О.О., к.б.н., с.н.с., завідувач відділу охорони природних екосистем Інституту екології Карпат НАН України (ІЕК НАН України) _____

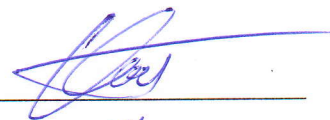

Відповідальні виконавці теми:

Башта А.-Т.В., к.б.н., с.н.с., с.н.с. відділу екосистемології ІЕК НАН України _____

Канарський Ю.В., к.б.н., с.н.с. відділу екосистемології ІЕК НАН України з наукової роботи _____

Сичак Н.М., к.б.н., с.н.с. відділу охорони природних екосистем ІЕК НАН України _____

СТРУКТУРА ЗВІТУ

ВСТУП.....	4
1. ІСТОРИЧНА ДОВІДКА ПРО СТАН ПРИРОДНИХ ЕКОСИСТЕМ СТОЯНІВСЬКОГО ТОРФОВИЩА, А ТАКОЖ ОЦІНКА ЙОГО СУЧАСНОГО ЗАГАЛЬНОГО ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ	6
2. ГЕОГРАФІЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ ТОРФОВИЩА	9
3. ТОПОГРАФІЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ МАСИВУ	10
4. ВОДНИЙ РЕЖИМ БОЛОТА	12
5. РОСЛИННИЙ СВІТ	15
5.1. Загальна характеристика	15
5.2. Характеристика видового складу флори за результатами обстежень 2021-2022 рр.....	19
5.3. Раритетна складова флори.....	33
6. ТВАРИННИЙ СВІТ	44
6.1. Ентомофауна.....	44
6.2. Хребетні тварини.....	49
6.2.1. Орнітофауна.....	50
6.2.2. Ссавці.....	58
6.2.3. Раритетна складова фауни.....	64
7. ОСЕЛИЩНЕ РІЗНОМАНІТТЯ	73
8. ПІДСУМКИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПЕРШОГО ЕТАПУ МОНІТОРИНГУ	78
ЛІТЕРАТУРА.....	81
ДОДАТКИ.....	83

ВСТУП

У рамках цієї роботи, протягом 2022 року, з дотриманням стандартних методик були проведені комплексні дослідження флори й фауни та природних оселищ території діяльності ТзОВ «Стоянівський торфобрикетний завод», у тому числі оцінка значення цієї території для міграції фауни, виявлення видів мігруючої фауни, перш за все птахів, а також забезпечено формування баз даних для щорічного моніторингу флори й фауни в межах планованої діяльності, зокрема, виявлених видів, що включені до Червоної книги України, Резолюції № 6 Постійного комітету Бернської конвенції та оселищ, що включені до Резолюції № 4 Постійного комітету Бернської конвенції.

На підставі результатів досліджень підготовано цей звіт, який містить:

Кількісні та якісні дані щодо стану видів флори й фауни, популяцій охоронюваних видів та оселищ;

Дані щодо значення території діяльності для міграції фауни, зокрема, списки виявлених видів мігруючої фауни (перш за все, птахів) та їх кількісні характеристики за період спостережень;

Результати моніторингу флори, фауни та природних оселищ території планованої діяльності упродовж 2022 р.;

Інформацію про стан популяцій видів флори й фауни, що включені до Червоної книги України та Резолюції 6 Постійного комітету Бернської конвенції, що трапляються на території планованої діяльності;

Результати оцінки впливу на оселища Резолюції 4 Постійного комітету Бернської конвенції та угруповань Зеленої книги України (2009), що представлені на території планованої діяльності.

Звітний рік є першим роком ведення комплексного моніторингу біоти й оселищ у межах планованої діяльності підприємства, тому основна увага приділена формуванню інформаційних баз даних щодо видового складу й

поширення флори й фауни території, оселищного різноманіття та попереднім оцінкам їхнього природоохоронного стану й перспектив трансформації в ході планованої діяльності.

Усі дані щодо видового різноманіття включені в базу даних національної платформи з біорізноманіття UkrBIN.

Загалом дослідження проведені протягом 4 сезонів 2022 року і, частково, у лютому 2023 року. Усі маршрути задокументовані A-GPS треками.

1. Історична довідка про стан природних екосистем Стоянівського торфовища, а також оцінка його сучасного загального екологічного стану

З метою ретроспективної оцінки стану об'єкта досліджень до початку експлуатації родовища було проаналізовано вихідну документацію підприємства (ТзОВ «Стоянівський торфобрикетний завод»), зокрема, відповідні частини проекту створення підприємства:

Проектне завдання. Будівництво торфобрикетного заводу й торфонідприємства «Стоянів» Львівської і Волинської областей. Том 3.осушення і протипожежна частини. 25 вересня 1953 р.

Проектне завдання. Будівництво торфобрикетного заводу й торфонідприємства «Стоянів» у Львівській області. Том 1. Загальна і економічна частини. Документація. Вересень 1955 р.

Проектне завдання. Будівництво торфобрикетного заводу й торфонідприємства «Стоянів» у Львівській області. Том 2. Технологічна частина торфонідприємства. 1955 р.

За результатами цього аналізу встановлено, що експлуатація родовища триває вже понад 60 років. Початку експлуатації передували комплексні заходи щодо осушення території, тобто, проведення так званої осушувальної меліорації, початок якої належить до кінця 19 століття. На початок проектування створення торфобрикетного заводу й розробки родовища (1953 р.) по торфовищу проходили два магістральні канали з північного заходу на південний схід – «Північний» і «Небожа», який проходить, переважно, по центру масиву. Крім цього, на той час, на масиві був цілий ряд невеличких каналів, проритих безсистемно (колишні межі сінокосів, частково

землекористування) і численних кар'єрів ручного видобутку торфу. Як канали, так і кар'єри в багатьох місцях були засмічені, зарослі кущами верб, замулені.

У північній частині масиву є озеро Божек, очевидно, карстового походження, глибина якого досягає 14 м. Слід відзначити, що це озеро відзначається стабільним рівнем води, що й дає підстави вважати його карстовим і пов'язаним з підземними водоносними горизонтами крейдяного ярусу.

Особливу увагу заслуговує той факт, що в довоєнній літературі не вдалося віднайти інформації щодо цього болотного масиву. Попри то, що польські автори, зокрема ботаніки та палеогеографи досить детально досліджували болотні масиви Львівщини, про що свідчать відповідні публікації (Koczwara, 1927, 1928, 1931; Тоґра, 1927; Tymrakiewicz, 1928, 1931; Jaron, 1933; Kozij, 1934; Mryc, 1934; Kostyniuk, 1938; Srodon, 1948, 1952, 1985, 1990; Szafer, 1954).

На наш погляд, така ситуація зумовлена тим, що вже в першій чверті ХХ століття територія цього масиву зазнала істотних антропогенних змін, які призвели до значних втрат первинного різноманіття болотних екосистем території. Про це свідчить й інформація наведена у класичній монографії «Торфово-болотний фонд УРСР, його районування та використання» (Брадїс та ін., 1973), де практично відсутня інформація про наявність оригінальних ценотичних утворень на цій території. Звичайно, можна припускати, спираючись на цитовану монографію, що на середину 50-х років минулого століття на цій території ще зберігалися окремі популяції тофільдії чашечкової, 2-3 видів пальчатокорінників, сашника іржавого, який домінував на частині площі. Однак, з огляду на стислість інформації, порівняно з іншими болотними масивами, можна зробити висновок, що вже тоді ця територія не була власне болотом, а мала характер істотно осушеного торфовища.

Станом на сьогодні, як свідчать результати проведених обстежень практично всієї території торфовища, можна однозначно стверджувати (і це буде показано в наступних розділах звіту), що сучасний стан досліджуваної

території не дає жодних підстав вважати її болотним масивом. Екосистеми цієї території зазнали істотних змін унаслідок тривалої (впродовж майже 130 років) експлуатації та осушення. Наявні природні комплекси представлені виключно прибережно-водними, чагарниковими та лучними типами. Жодних елементів власне болотних типів екосистем не виявлено.

Таким чином, на сьогодні цей об'єкт можна вважати торфовищем, а назву «Стоянівське болото» вважати історичною, як це, наприклад, має місце на Закарпатті щодо території «Чорний мочар». Відповідно, далі за текстом використано назву «торфовище «Стоянів»». Разом з цим, вторинні екосистеми торфовища також мають певну екостабілізаційну та водорегіляційну цінність, яка має бути збережена в ході подальшої експлуатації родовища.

Як показали обстеження 2021-2022 рр., в експлуатаційній частині торфовища рівень води знаходиться на глибині до 4 м у період осінньої межені. Натомість, зимові обстеження 2022 року свідчать, що на більшості території торфовища рівень води піднімається до глибини 0,5-0,4 м (станом на січень-лютий).

Слід відзначити, що сучасний водний стік на цій території вже впродовж щонайменше 90 років відповідає стану осушеного торфовища.

2. Географічне положення торфовища

Торфовище «Стоянів» розташоване на території Червоноградського району (колись – Радехівського) Львівської області та Луцького району (колись – Горохівського) Волинської області. Координати центру масиву: східна довгота $24^{\circ}13'$, південна широта $50^{\circ}05'$.

Найближчі населені пункти від меж торфовища розташовані:

- с. Стоянів – на північно-західному краю торфовища;
- с. Ржищів – на північному краю торфовища;
- с. Бужани – на північно-східному краю торфовища;
- с. Волиця-Барилова – на східному краю торфовища;
- с. Корчівка – на східному краю торфовища;
- с. Куликів – південно-східніше на 0,4 км;
- с. Синьків – південно-західніше 0,4 км від південно-східної частини масиву;
- с. Пиратин – південніше 1,2 км;
- с. Тетевчиці – на південно-західному краю торфовища.

Залізнична станція Стоянів розташована північно-західніше торфовища на 1,5 км, місто Радехів – південно-східніше на 8 км від центра масиву, смт Лопатин – південно-східніше на 14 км, обласний центр Львів розташований на південний захід за 75 км.

Розташування торфовища в контурах затвердженого родовища показано на картосхемі у Додатку.

3. Топографічне положення масиву

Торфовище «Стоянів» розташоване у верхів'ях р. Судилівка, яка є притокою р. Стир, що впадає в р. Припять. Рекогносціювальним дослідженням охоплена вся територія торфовища.

Опис рельєфу наведено за матеріалами топонімання станом на час проектування підприємства в 1953 р.

Рельєф поверхні торфовища рівнинний зі значним ухилом з північного заходу на південний схід. У районі поперечника № 68 пікет 14 є суходільний острів, припіднятий над поверхнею масиву на 3,2 м. Окрім цього острова, у верхів'ях масиву й південного краю є декілька малих суходільних островів, які припідняті над поверхнею на 0,3-0,6 м.

Рельєф довколишньої місцевості злегка горбистий.

Прибережна смуга використовується, переважно (за виключенням населених пунктів), як оранка, незначно припіднята над поверхнею масиву.

Станом на 1953 рік значна частина масиву була представлена купинно-осоковими угрупованнями. На сьогодні визначити вид осоки купиноутворювача неможливо, оскільки подібні типи угруповань на території відсутні. Так, центральна частина торфовища, між поперечниками 84-120, була вкрита купинами щільністю 1-3 купини на 1 м² за середніх розмірів купин: висота – 0,1-0,3 м; діаметр – 0,2-0,4 м. Вказані купини, переважно, осокового походження. Купини також були в районі поперечників 60-68 південно-західніше суходільного острова. Щільність купин на цій ділянці 2-3 штуки на 1 м², розміри: висота – 0,1 м; діаметр – 0,1-0,15 м. Частина купин на цій ділянці осокового походження, частина штучного, поверхня була розорана під посадку дерев, але дерева не були висаджені й розорана поверхня перетворилася на купини. Поверхня торфовища, вкритого купинами, становила 400-450 га.

По торфовищу проходить два магістральні канали з північного заходу на південний схід – МК-2 (у минулому мав назву «Північний») і МК-1 (у минулому мав назву «Небожка»), який проходить, переважно, по центру масиву. Ці канали були споруджені наприкінці ХІХ ст.

Крім цього, на масиві є цілий ряд невеличких каналів, проритих безсистемно (колишні межі сінокосів, частково землекористування) і численних кар'єрів ручного видобутку торфу на територіях, що вийшли з промислової експлуатації.

Як канали, так і кар'єри в деяких місцях засмічені, зарослі чагарниками, замулені.

У північній частині масиву по поперечнику № 90 є озеро Божек, глибина якого досягає 14 м. Біля берегів озеро заросле очеретом.

На час проектування підприємства (1953 р.), на ділянці торфовища північно-східніше с. Ржищев були рибні ставки колгоспу ім. Малюнкова, Берестечківського району Волинської області. Рибні ставки штучні, тобто частина торфовища була огорожена дамбами з мінерального ґрунту, висота дамб в середньому 2 м, ширина поверху 5 м, ширина понизу 8 м. Рибні ставки були поділені дамбами на секції. У зимовий період вода з усіх секцій за виключенням однієї, спускалася. Нині цих ставків нема і навіть за космознімками важко виявити сліди від відповідних гідротехнічних споруд.

4. Водний режим болота

Джерелом водного живлення болота є атмосферні опади, що випадають на поверхню болота і його водозбірну площу. Водозбірна площа болота для створу в поперечника 162, визначена за картою М 1 : 100000, становить 176 км².

Водозбірна площа на 25% зайнята торфовищем «Стоянів», близько 10% під населеними пунктами, 10% під лісом, решта частина – орні землі. Рельєф водозбору горбистий.

Магістральні канали, що проходять по торфовищу в південно-східному напрямку мають середні розміри:

– Магістральний канал № 2 –

ширина по верху – 5,0 м;

ширина по низу – 2,5 м;

глибина – 1,20 м;

нахил по горизонту води – 0,001.

– Магістральний канал № 1 (на карті – Небожа):

ширина по верху – 6,6 м;

ширина по низу – 1,85 м;

нахил по горизонту води – 0,001.

Канал Небожа (МК 1) перебуває в кращому стані й по розмірам більший за МК 2, але в літній сезон іноді пересихає. Це пояснюється тим, що в районі кута 68 – репер № 4 канал проходить по суходільному острову, дно каналу в цьому місці значно вище і в літній період горизонт води в каналі нижчий за дно каналу, тому вода тече по МК 2, уздовж якого й прокладений теодолітно-нівелювальний хід.

Інші канали, що є на торфовищі, незначних розмірів, у середньому ширина 0,7-1,2 м по верху, глибина 0,5-1,0 м.

Варто зауважити канал, що проходить у районі поперечників 62-82 у південній частині торфовища. Розміри цього каналу близькі до таких МК 2, на час початку діяльності підприємства перебував в задовільному стані. Цей канал відводив воду с ділянки торфовища, розташованої між поперечниками А-П.

У районі поперечників 130-132 з півдня на північ тече струмок Великий рів, середні розміри струмка: ширина по верху 2,0 м, глибина 0,7-0,9 м. Цей струмок у районі поперечника 132 пікета 43 перегороджений шлюзом Корчівського водяного млину.

Уздовж північного каналу на ділянці кута 77 – кута 83 наявний вихід ґрунтових вод, при цьому вихід відбувається на рівні горизонту води в каналі.

Нині більшість дрібних каналів території замулені. На ділянці де продовжується видобуток поглиблені картові, валові, магістральні канали на глибину до 2-3 м. Однак, як показують спостереження, вони істотно на впливають на водність основних каналів.

У багатоводні роки для території торфовища була характерна часткова затоплюваність паводковими водами.

Ділянку від ПП 0 до ПП 62 заливало весняними паводковими водами шаром 0,2-0,3 м (у магістрального каналу заливається смуга шириною 110-150 м в кожен бік від каналу). Тривалість стояння води була до 2-2,5 тижнів.

Під час літніх злив масив заливався в магістральному каналі до 0,4 м (максимальний шар води). Тривалість стояння води 1 доба. Ширина смуги, яку заливає вода – 50-70 м у кожен бік від каналу.

Бужанська ділянка заливалася повністю паводковими водами шаром до 0,3 м. Тривалість стояння води – 10-12 днів.

Синьківська і Тетевчицька ділянки паводковими водами заливалися шаром до 0,1 м. Тривалість стояння води – 3-5 днів.

Решта частина масиву водою не заливалися. До 2005 року початок паводка для всіх ділянок був 15-20 березня, кінець – до 1 квітня. Нині ця ритміка

порушена й паводків практично не спостерігається через аномально сухі й безсніжні зими.

Натомість, з метою запобігання горінню торфів, підприємством було затоплено частину відпрацьованих кар'єрів видобутку торфу, а також деякі інші периферійні ділянки. Це сприяло формуванню низки водойм, що створило додаткові оселища для водоплавних птахів і деяких видів ссавців. Усі водойми знаходяться на територіях, які планується в перспективі вилучити з користування. Відповідно, їх доцільно включити до складу потенційного об'єкта Смарагдової мережі.

5. Рослинний світ

5.1. Загальна характеристика

Унаслідок осушувальних заходів, що тривають до тепер упродовж понад як 130 років, рослинний покрив території болотного масиву був докорінно трансформований, що призвело до зміни видового складу флори й, частково, фауни території. Відповідно, на тепер ми спостерігаємо лише вторинні антропогенні деривати первинного біогеоценотичного покриву цієї території.

Аналіз літератури й фондів матеріалів Інституту екології Карпат НАН України та інших наукових установ регіону (Державного природознавчого музею НАН України, Львівського національного університету імені Івана Франка) та України (Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України) свідчить про практичну відсутність даних щодо первинного рослинного покриву болотного масиву до проведення осушувальних заходів.

Даних про первинний склад раритетної складової фітобіоти на той час виявити не вдалося, що істотно ускладнює проведення оціночного аналізу ступеня антропогенної деградації рослинного покриву. Наукових праць довоєнного періоду щодо цієї території, як зазначалося вище, немає, що зумовлює певний подив, якому можуть бути лише пояснення, наведені у Розділі 1.

У літературі відомий класичний опис одного з профілів цього болотного масиву у монографії «Торфово-болотний фонд УРСР, його районування та використання» (1973), виконаний Є.М. Брадіс та Т.Л. Андрієнко у середині 60-х років минулого століття, тобто, вже після початку експлуатації родовища.

На жаль, у цій праці відсутній геоботанічний опис території й наявні лише дані щодо складу торфів. З видів, що нині належать до категорії охоронюваних, згадано лише тофільдію чашечкову та сашник іржавий.

Відповідно, згадані автори свідчать, що поклади болота Стоянів характеризуються значною складністю і глибиною. Тип покладів – багатошарово-драговинний, характерний для долинних боліт, яким і є Стоянів. Складається, переважно, з чотирьох шарів. Будова зверху-вниз: гіпново-осоковий – осоковий – осоково-очеретяний – очеретяний. Іноді початковою (придонною) та кінцевою стадією є гіпсова. Місцями ця схема ускладнюється прошарками гіпново-очеретяного торфу. Ступінь розкладу таких покладів в середньому становить 32% (16-55%), зольність – 18,4% (7,2-49,4%). Розвиток болота почався із заростання дрібної водойми очеретом. За умов зменшення обводнення формується багатошарово-драговинний вид покладів.

Відповідно, стратиграфічний профіль представлено на рисунку 1.

На час початку експлуатації родовища в 1953 році рослинний покрив торфовища був сформований трав'яно-чагарниковим і деревним ярусом, що свідчить про те, що й на той час фітобіота території зазнала докорінної трансформації внаслідок осушення.

На той час деревна рослинність (вільха, береза) була розташована в південній частині масиву на ділянках:

- 1) Поперечники 54-62, переважно вільха 0,1-0,2 м у діаметрі, до 12 м заввишки, на 1 га до 400 шт.
- 2) Уздовж магістралі від репера № 4 до кута № 20 смугою 100-150 м росте береза 0,1-0,15 м у діаметрі, 5-7 м заввишки, на 1 га 140 шт.
- 3) Між магістраллю та південним краєм від поперечника 100 до поперечника 118 росте береза 0,1-0,4 м в діаметрі, до 15 м заввишки, на 1 га 80 шт.
- 4) Між поперечниками 126-132 паралельно й південно-східніше дороги с. Синьків – с. Волиця-Барилова смугою 200-250 м росте вільха, рідше береза. Діаметр цих дерев 0,1-0,25 м, 10-15 м заввишки, на 1 га 400-500 дерев.

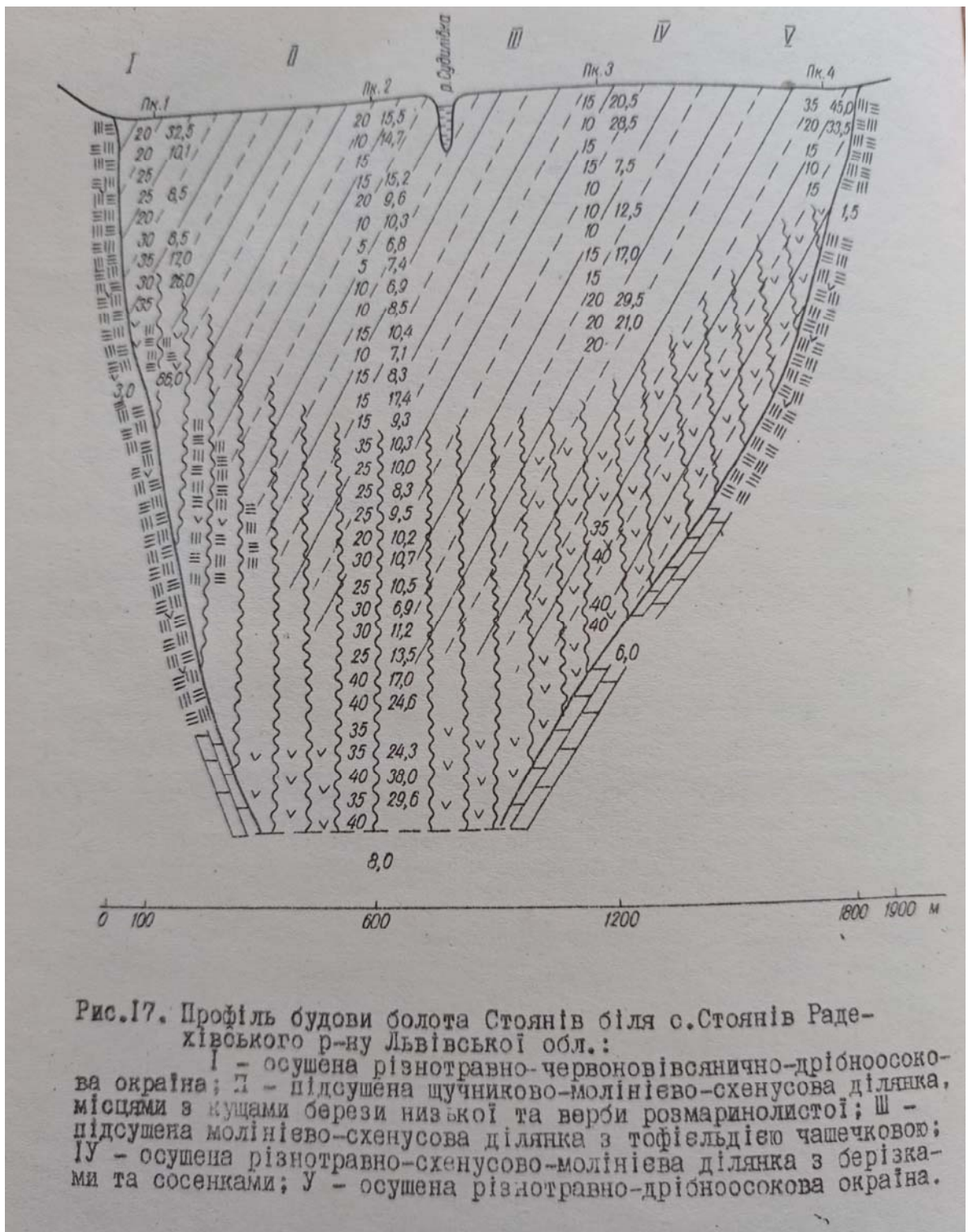

Рис. 1. З монографії «Торфово-болотний фонд УРСР, його районування та використання» (Брадiс та ін., 1973).

Відповідно, верболози, берези, рідше вільхи росли на більшій частині торфовища, але нерівномірно по площі. Так, на ділянці від поперечника 32 до

поперечника 50 нещільні зарості верб, діаметр кущів 1-4 м, 1-3 м заввишки, на 1 га 150-180 кущів; на ділянці від поперечника 50 до поперечника 84 – зарості верб й берези, діаметр кущів 1-4 м, 1-3 м заввишки, на 1 га 200-250 кущів; на цій ділянці росте пригнічена береза до 1 м заввишки.

Відповідно, верболози, берези, рідше вільхи росли на більшій частині торфовища, але нерівномірно по площі. Так, на ділянці від поперечника 32 до поперечника 50 нещільні зарості верб, діаметр кущів 1-4 м, 1-3 м заввишки, на 1 га 150-180 кущів; на ділянці від поперечника 50 до поперечника 84 – зарості верб й берези, діаметр кущів 1-4 м, 1-3 м заввишки, на 1 га 200-250 кущів; на цій ділянці росте пригнічена береза до 1 м заввишки.

На ділянці від поперечника 100 до поперечника 118 між магістральними каналами (південним) і південним краєм росли верби, береза, вільха, діаметр кущів 1-5 м, 2-3 м заввишки, на 1 га 250-300 штук (по каналам і кар'єрам суцільні зарості верб).

На ділянці від поперечника 1200 до поперечника 162 – нещільні зарості верб, іноді вільхи, 1-2 м діаметр, 1-3 м заввишки, на 1 га 50-70 кущів.

На інших ділянках торфовища деревна і чагарникова рослинність були відсутні. У трав'яному покриві переважали види осок, а на ділянці між поперечниками 120-140 очерет. Очерет також траплявся у відпрацьованих кар'єрах.

Натомість нині деревна рослинність займає більшу частину масиву й відсутня лише на ділянках затоплених кар'єрів видобутку торфу, а також на порівняно невеликих площах, що зайняті молінієвими луками та заростями очеретів у північно-західній частині масиву. У більшості випадків характер деревно-чагарникових угруповань має характер піонерних лісових стадій сільватизаційної сукцесії осушених торфовищ. У складі деревостанів представлені сосна звичайна, осика звичайна та подекуди підріст дуба звичайного.

Відповідно, такий видовий склад угруповань свідчить про те, що в подальшому буде відбуватися на більшій частині площі формування лісових низькобонітетних фітоценозів.

На підставі аналізу загальнодоступних космознімків цієї території, проведено аналіз динаміки покриву в 10-річній ретроспекції, що, однак, не дає можливості оцінювати реальний ступінь трансформації рослинного покриву території.

На підставі аналізу результатів польових досліджень та гербарних фондів складено робочі списки флори, які наведені в Таблиці й представлені за контрольними точками на території торфовища для яких вказані географічні координати. Основні дані щодо видового складу в контрольних точках наведені за оригінальними описами, що здійснені під час натурних обстежень території.

Слід відзначити, що від часу початку експлуатації родовища (від 1953 р.) рослинний покрив зазнав практично повної трансформації й нині представлений виключно прибережно-водними, деревно-чагарниковими піонерними та лучними угрупованнями. У процесі польових досліджень зібрано достатній матеріал для проведення фітосоціологічного аналізу та складання відповідного продромусц рослинності території за еколого-флористичною класифікацією. Результати такого аналізу будуть наведені у звіта за другий етап моніторингу.

5.2. Характеристика видового складу флори за результатами обстежень 2021-2022 рр.

Обстеженнями в рамках моніторингу біоти торфового масиву охоплена практично вся територія. На рис. 2 показано загальний обсяг маршрутів і зафіксовані точки виростання певних видів, що включені до бази даних UkrBIN. Загалом зафіксовано понад 700 точок.

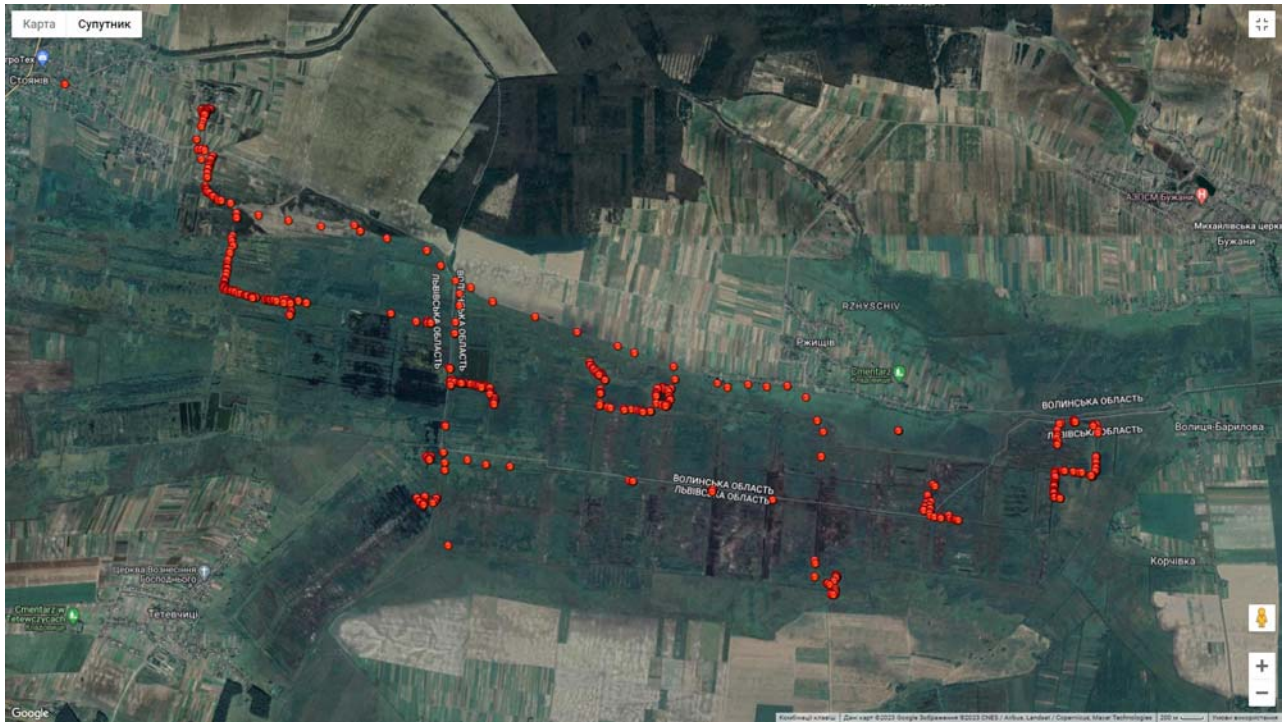

Рис. 2. Загальна схема обстежених маршрутів 2022 року та обліку видового складу флори (за даними, що включені до UkrBIN).

У таблиці 1 наведено загальний видовий склад території торфового масиву Стоянів та прилеглих відпрацьованих у промисловому аспекті територій.

Таблиця 1.

Видовий склад судинних рослин території Стоянівського торфовища

РР – рослини, які підлягають регіональній охороні на території Львівської області; ЧКУ – рослини, які включені до Червоної книги України.

№	Таксон	Українська назва	Родина	Охоронний статус
1.	<i>Sambucus nigra</i> L.	бузина чорна	Adoxaceae	
2.	<i>Sambucus racemosa</i> L.	бузина червона	Adoxaceae	
3.	<i>Viburnum opulus</i> L.	калина звичайна	Adoxaceae	
4.	<i>Alisma plantago-aquatica</i> L.	частуха подорожникова	Alismataceae	
5.	<i>Sagittaria sagittifolia</i> L.	стрілолист стрілолистий	Alismataceae	
6.	<i>Amaranthus albus</i> L.	щириця біла	Amaranthaceae	
7.	<i>Amaranthus powellii</i>	щириця Пауелла	Amaranthaceae	

	S. Watson			
8.	<i>Amaranthus retroflexus</i> L.	щириця загнута	Amaranthaceae	
9.	<i>Atriplex patula</i> L.	лутига розлога	Amaranthaceae	
10.	<i>Chenopodium album</i> L.	лобода біла	Amaranthaceae	
11.	<i>Oxybasis rubra</i> (L.) S.Fuentes, Uotila & Borsch	лобода червона	Amaranthaceae	
12.	<i>Anthriscus sylvestris</i> (L.) Hoffm.	бугила лісова	Ariaceae	
13.	<i>Conium maculatum</i> L.	болиголов плямистий	Ariaceae	
14.	<i>Daucus carota</i> L.	морква звичайна	Ariaceae	
15.	<i>Heracleum sosnowskyi</i> Manden.	борщівник Сосновського	Ariaceae	
16.	<i>Heracleum sphondylium</i> L.	борщівник звичайний	Ariaceae	
17.	<i>Oenanthe aquatica</i> (L.) Poir.	омег водяний	Ariaceae	
18.	<i>Pastinaca sativa</i> L.	пастернак посівний	Ariaceae	
19.	<i>Pimpinella saxifraga</i> L.	бедринець ломикаменевий	Ariaceae	
20.	<i>Thyselium palustre</i> (L.) Rafin.	смовдь болотяна	Ariaceae	
21.	<i>Asparagus officinalis</i> L.	холодок лікарський	Asparagaceae	
22.	<i>Achillea millefolium</i> L.	деревій звичайний	Asteraceae	
23.	<i>Ambrosia artemisiifolia</i> L.	амброзія полинолиста	Asteraceae	
24.	<i>Arctium tomentosum</i> Mill.	лопух павутинистий	Asteraceae	
25.	<i>Artemisia absinthium</i> L.	полин гіркий	Asteraceae	
26.	<i>Artemisia annua</i> L.	полин однорічний	Asteraceae	
27.	<i>Artemisia vulgaris</i> L.	полин звичайний	Asteraceae	
28.	<i>Bellis perennis</i> L.	стокротки звичайні	Asteraceae	
29.	<i>Bidens frondosa</i> L.	череда листяна	Asteraceae	
30.	<i>Bidens tripartita</i> L.	череда трироздільна	Asteraceae	
31.	<i>Carduus crispus</i> L.	будяк кучерявий	Asteraceae	

32.	<i>Carlina vulgaris</i> L.	відкасник звичайний	Asteraceae	
33.	<i>Centaurea jacea</i> L.	волошка лучна	Asteraceae	
34.	<i>Centaurea rhenana</i> Boreau	волошка рейнська	Asteraceae	
35.	<i>Cichorium intybus</i> L.	цикорій дикий	Asteraceae	
36.	<i>Cirsium arvense</i> (L.) Scop.	осот польовий	Asteraceae	
37.	<i>Cirsium oleraceum</i> (L.) Scop.	осот городній	Asteraceae	
38.	<i>Cirsium palustre</i> (L.) Scop.	осот болотний	Asteraceae	
39.	<i>Cirsium rivulare</i> (Jacq.) All.	осот прибережний	Asteraceae	
40.	<i>Crepis foetida</i> subsp. <i>rhoeadifolia</i> (M.Bieb.) Čelak.	скереда маколиста	Asteraceae	
41.	<i>Crepis tectorum</i> L.	скереда покрівельна	Asteraceae	
42.	<i>Cyclachaena</i> <i>xanthiifolia</i> (Nutt.) Fresen.	чорноцир нетреболистий	Asteraceae	
43.	<i>Echinops</i> <i>sphaerocephalus</i> L.	головатень круглоголовий	Asteraceae	
44.	<i>Erigeron acris</i> L.	злінка гостра	Asteraceae	
45.	<i>Erigeron annuus</i> (L.) Pers.	злінка однорічна	Asteraceae	
46.	<i>Erigeron canadensis</i> L.	злінка канадська	Asteraceae	
47.	<i>Erigeron strigosus</i> Muhl. ex Willd.	злінка щетиняста	Asteraceae	
48.	<i>Eryngium planum</i> L.	миколайчики плоскі	Asteraceae	
49.	<i>Eupatorium</i> <i>cannabinum</i> L.	сідач конопляний	Asteraceae	
50.	<i>Galinsoga parviflora</i> Cav.	галінсога дрібноцвіта	Asteraceae	
51.	<i>Helichrysum</i> <i>arenarium</i> (L.) Moench	цмин пісковий	Asteraceae	
52.	<i>Hypochaeris radicata</i> L.	поросинець укорінливий	Asteraceae	
53.	<i>Inula britannica</i> L.	оман британський	Asteraceae	
54.	<i>Jacobaea vulgaris</i>	якобея звичайна	Asteraceae	

	Gaertn.			
55.	<i>Lactuca serriola</i> L.	латук дикий	Asteraceae	
56.	<i>Lapsana communis</i> L.	празелень звичайна	Asteraceae	
57.	<i>Leontodon danubialis</i> Jacq.	любочки дунайські	Asteraceae	
58.	<i>Leontodon hispidus</i> L.	любочки шорсткі	Asteraceae	
59.	<i>Leucanthemum vulgare</i> Lam.	королиця звичайна	Asteraceae	
60.	<i>Onopordum acanthium</i> L.	татарник звичайний	Asteraceae	
61.	<i>Picris hieracioides</i> L.	гірчанка нечуйвітрова	Asteraceae	
62.	<i>Pilosella officinarum</i> F.W.Schultz & Sch.Bip.	нечуйвітер звичайний	Asteraceae	
63.	<i>Solidago canadensis</i> L.	золотушник канадський	Asteraceae	
64.	<i>Solidago gigantea</i> Aiton	золотушник пізній	Asteraceae	
65.	<i>Sonchus arvensis</i> L.	жовтий осот польовий	Asteraceae	
66.	<i>Sonchus arvensis</i> subsp. <i>uliginosus</i> (M.Bieb.) Nyman	жовтий осот багновий	Asteraceae	
67.	<i>Sonchus asper</i> (L.) Hill	жовтий осот шорсткий	Asteraceae	
68.	<i>Sonchus palustris</i> L.	жовтий осот болотний	Asteraceae	
69.	<i>Symphyotrichum</i> × <i>salignum</i> (Willd.) G.L.Nesom	сімфіотріхум верболистий	Asteraceae	
70.	<i>Tanacetum vulgare</i> L.	пижмо звичайне	Asteraceae	
71.	<i>Taraxacum officinale</i> affr.	кульбаба лікарська	Asteraceae	
72.	<i>Tragopogon</i> sp.	козельці	Asteraceae	
73.	<i>Tussilago farfara</i> L.	підбіл звичайний	Asteraceae	
74.	<i>Impatiens parviflora</i> DC.	розрив-трава дрібноквіткова	Balsaminaceae	
75.	<i>Betula pendula</i> Roth	береза повисла	Betulaceae	
76.	<i>Betula pubescens</i> Ehrh.	береза пухнаста	Betulaceae	
77.	<i>Cynoglossum officinale</i> L.	чорнокорінь лікарський	Boraginaceae	

78.	<i>Echium vulgare</i> L.	синяк звичайний	Boraginaceae	
79.	<i>Lithospermum officinale</i> L.	горобейник лікарський	Boraginaceae	
80.	<i>Myosotis sparsiflora</i> Pohl	незабудка рідкоцвіта	Boraginaceae	
81.	<i>Arabidopsis arenosa</i> (L.) Lawalrée	різушка піскова	Brassicaceae	
82.	<i>Armoracia rusticana</i> P.Gaertn., B.Mey. & Scherb.	хрін звичайний	Brassicaceae	
83.	<i>Bunias orientalis</i> L.	свербіга східна	Brassicaceae	
84.	<i>Capsella bursa-pastoris</i> (L.) Medik.	грицики звичайні	Brassicaceae	
85.	<i>Descurainia sophia</i> (L.) Webb ex Prantl	кудрявець Софії	Brassicaceae	
86.	<i>Diplotaxis muralis</i> (L.) DC.	дворядник муровий	Brassicaceae	
87.	<i>Erucastrum gallicum</i> (Willd.) O.E.Schulz	рогачка французька	Brassicaceae	
88.	<i>Lepidium draba</i> L.	хрінниця крупкова	Brassicaceae	
89.	<i>Rorippa sylvestris</i> (L.) Besser	водяний хрін лісовий	Brassicaceae	
90.	<i>Sinapis arvensis</i> L.	гірчиця польова	Brassicaceae	
91.	<i>Sisymbrium officinale</i> (L.) Scop.	сухоребрик лікарський	Brassicaceae	
92.	<i>Thlaspi arvense</i> L.	талабан польовий	Brassicaceae	
93.	<i>Campanula patula</i> L.	дзвоники розлогі	Campanulaceae	
94.	<i>Campanula rotundifolia</i> L.	дзвоники круглолисті	Campanulaceae	
95.	<i>Valeriana exaltata</i> Baumg.	валеріана висока	Caprifoliaceae	
96.	<i>Valeriana officinalis</i> L.	валеріана лікарська	Caprifoliaceae	
97.	<i>Arenaria serpyllifolia</i> L.	піщанка чебрецелиста	Caryophyllaceae	
98.	<i>Cerastium arvense</i> L.	роговик польовий	Caryophyllaceae	
99.	<i>Cerastium holosteoides</i> Fr.	роговик ланцетоподібний	Caryophyllaceae	
100.	<i>Cerastium semidecandrum</i> L.	роговик п'ятитичинковий	Caryophyllaceae	
101.	<i>Cerintho minor</i> L.	вощанка мала	Caryophyllaceae	
102.	<i>Cucubalus baccifer</i> L.	смілка ягідна	Caryophyllaceae	
103.	<i>Herniaria glabra</i> L.	остудник голий	Caryophyllaceae	

104.	<i>Myosoton aquaticum</i> (L.) Moench	слабник водяний	Caryophyllaceae	
105.	<i>Sagina nodosa</i> (L.) Fenzl	моховинка вузлувата	Caryophyllaceae	
106.	<i>Silene flos-cuculi</i> (L.) Greuter & Burdet	смілька зозулин цвіт	Caryophyllaceae	
107.	<i>Silene latifolia</i> subsp. <i>alba</i> (Mill.) Greuter & Burdet	смілька широколиста біла	Caryophyllaceae	
108.	<i>Silene vulgaris</i> (Moench) Garcke	смілька звичайна	Caryophyllaceae	
109.	<i>Atriplex patula</i> L.	лутига розлога	Chenopodiaceae	
110.	<i>Helianthemum nummularium</i> (L.) Mill.	сонцецвіт звичайний	Cistaceae	
111.	<i>Calystegia sepium</i> (L.) R.Br.	плетуха звичайна	Convolvulaceae	
112.	<i>Convolvulus arvensis</i> L.	берізка польова	Convolvulaceae	
113.	<i>Cuscuta campestris</i> Yunck.	повитиця польова	Convolvulaceae	
114.	<i>Swida sanguinea</i> (L.) Opiz	дерен-свидина	Cornaceae	
115.	<i>Echinocystis lobata</i> (Michx.) Torr. & A.Gray	ехіноцистис шипуватий	Cucurbitaceae	
116.	<i>Thladiantha dubia</i> Bunge	тладіанта сумнівна	Cucurbitaceae	
117.	<i>Carex acuta</i> L.	осока гостра	Cyperaceae	
118.	<i>Carex appropinquata</i> Schumach. (<i>paniculata</i> ?)	осока зближена	Cyperaceae	
119.	<i>Carex cespitosa</i> L.?	осока дерниста	Cyperaceae	
120.	<i>Carex flacca</i> Schreb.	осока повисла	Cyperaceae	
121.	<i>Carex flava</i> L.	осока жовта	Cyperaceae	
122.	<i>Carex hirta</i> L.	осока шершава	Cyperaceae	
123.	<i>Carex lepidocarpa</i> Tausch	осока лускоплода		
124.	<i>Carex oederi</i> Retz.	осока Едера	Cyperaceae	
125.	<i>Carex panicea</i> L.	осока просоподібна	Cyperaceae	
126.	<i>Carex paniculata</i> L.	осока волотиста	Cyperaceae	
127.	<i>Carex pseudocyperus</i>	осока	Cyperaceae	

	L.	несправжньо-смика вцева		
128.	<i>Carex riparia</i> Curtis	осока побережна	Cyperaceae	
129.	<i>Carex vulpina</i> L.	осока лисяча	Cyperaceae	
130.	<i>Cyperus fuscus</i> L.	смикавець бурий	Cyperaceae	
131.	<i>Schoenoplectus lacustris</i> (L.) Palla	куга озерна	Cyperaceae	
132.	<i>Schoenus ferrugineus</i> L.	сашник іржавий	Cyperaceae	ЧКУ
133.	<i>Succisa pratensis</i> Moench?	комонник лучний	Dipsacaceae	
134.	<i>Equisetum arvense</i> L.	хвощ польовий	Equisetaceae	
135.	<i>Equisetum fluviatile</i> L.	хвощ річковий	Equisetaceae	
136.	<i>Equisetum palustre</i> L.	хвощ болотний	Equisetaceae	
137.	<i>Euphorbia cyparissias</i> L.	молочай кипарисовий	Euphorbiaceae	
138.	<i>Glycine max</i> (L.) Merr.	соя звичайна	Fabaceae	
139.	<i>Medicago falcata</i> L.	люцерна серпоподібна	Fabaceae	
140.	<i>Medicago lupulina</i> L.	люцерна хмелеподібна	Fabaceae	
141.	<i>Melilotus officinalis</i> (L.) Lam.	буркун лікарський	Fabaceae	
142.	<i>Robinia pseudoacacia</i> L.	робінія звичайна	Fabaceae	
143.	<i>Securigera varia</i> (L.) Lassen	секуригера барвіста	Fabaceae	
144.	<i>Trifolium fragiferum</i> L.	конюшина суніцеподібна	Fabaceae	
145.	<i>Trifolium medium</i> (Hazsl.) Simonk.	конюшина середня	Fabaceae	
146.	<i>Trifolium pratense</i> L.	конюшина лучна	Fabaceae	
147.	<i>Trifolium repens</i> L.	конюшина повзуча	Fabaceae	
148.	<i>Trifolium sativum</i> (Schreb.) Crome	конюшина сійна	Fabaceae	
149.	<i>Vicia cracca</i> L.	горошок мишачий	Fabaceae	
150.	<i>Vicia sepium</i> L.	горошок плотовий	Fabaceae	
151.	<i>Centaurium erythraea</i> Rafn	золототисячник звичайний	Gentianaceae	
152.	<i>Geranium robertianum</i> L.	герань Роберта	Geraniaceae	

153.	<i>Geranium sibiricum</i> L.	герань сибірська	Geraniaceae	
154.	<i>Myriophyllum</i> sp.	водопериця	Haloragaceae	
155.	<i>Hydrocharis morsus-ranae</i> L.	жабурник звичайний	Hydrocharitaceae	
156.	<i>Hypericum maculatum</i> Crantz	звіробій плямистий	Hypericaceae	
157.	<i>Juncus articulatus</i> L.	ситник членистий	Juncaceae	
158.	<i>Juncus inflexus</i> L.	ситник пониклий	Juncaceae	
159.	<i>Juncus tenuis</i> Willd.	ситник тонкий	Juncaceae	
160.	<i>Ballota nigra</i> L.	м'яточник чорний	Lamiaceae	
161.	<i>Clinopodium acinos</i> (L.) Kuntze	щербрушка польова	Lamiaceae	
162.	<i>Galeopsis speciosa</i> Mill.	жабрій гарний	Lamiaceae	
163.	<i>Glechoma hederacea</i> L.	розхідник звичайний	Lamiaceae	
164.	<i>Lycopus europaeus</i> L.	вовконіг європейський	Lamiaceae	
165.	<i>Mentha aquatica</i> L.	м'ята водяна	Lamiaceae	
166.	<i>Mentha arvensis</i> L.	м'ята польова	Lamiaceae	
167.	<i>Mentha longifolia</i> (L.) Huds.	м'ята довголиста	Lamiaceae	
168.	<i>Mentha</i> × <i>verticillata</i> L.	м'ята кільчаста	Lamiaceae	
169.	<i>Prunella vulgaris</i> L.	суховершки звичайні	Lamiaceae	
170.	<i>Salvia verticillata</i> L.	шавлія кільчаста	Lamiaceae	
171.	<i>Scutellaria galericulata</i> L.	шоломниця звичайна	Lamiaceae	
172.	<i>Teucrium chamaedrys</i> L.	самосил гайовий	Lamiaceae	
173.	<i>Thymus serpyllum</i> L.	чебрець повзучий	Lamiaceae	
174.	<i>Lemna minor</i> L.	ряска мала	Lemnaceae	
175.	<i>Lemna trisulca</i> L.	ряска триборозенчаста	Lemnaceae	
176.	<i>Utricularia vulgaris</i> L.	пухирник звичайний	Lentibulariaceae	
177.	<i>Linum catharticum</i> L.	льон проносний	Linaceae	
178.	<i>Lythrum salicaria</i> L.	плакун верболистий	Lythraceae	
179.	<i>Alcea rosea</i> L.	роза рожева	Malvaceae	
180.	<i>Nuphar lutea</i> (L.)	глечики жовті	Nymphaeaceae	

	Sibth. & Sm.			
181.	<i>Nymphaea candida</i> C.Presl	латаття сніжно-біле	Nymphaeaceae	РР
182.	<i>Epilobium hirsutum</i> L.	зніт шорсткий	Onagraceae	
183.	<i>Epilobium parviflorum</i> Schreb.	зніт дрібноквітковий	Onagraceae	
184.	<i>Dactylorhiza incarnata</i> (L.) Soó	зозульки м'ясочервоні	Orchidaceae	ЧКУ
185.	<i>Dactylorhiza majalis</i> (Rchb.) P.F.Hunt & Summerh.	зозульки травневі	Orchidaceae	ЧКУ
186.	<i>Epipactis palustris</i> (L.) Crantz	коручка болотна	Orchidaceae	ЧКУ
187.	<i>Neottia ovata</i> (L.) Bluff & Fingerh.	гніздівка яйцеподібна	Orchidaceae	ЧКУ
188.	<i>Odontites vulgaris</i> Moench	кравник звичайний	Orobanchaceae	
189.	<i>Chelidonium majus</i> L.	чистотіл великий	Papaveraceae	
190.	<i>Fumaria</i> sp.	рутка	Papaveraceae	
191.	<i>Glaucium corniculatum</i> (L.) J.H.Rudolph	мачок рогатий	Papaveraceae	
192.	<i>Pinus sylvestris</i> L.	сосна звичайна	Pinaceae	
193.	<i>Chaenorhinum minus</i> (L.) Lange	вушкоцвіт малий	Plantaginaceae	
194.	<i>Linaria vulgaris</i> Mill.	льонок звичайний	Plantaginaceae	
195.	<i>Plantago lanceolata</i> L.	подорожник ланцетолистий	Plantaginaceae	
196.	<i>Plantago major</i> L.	подорожник великий	Plantaginaceae	
197.	<i>Veronica anagallis-aquatica</i> L.	вероніка джерельна	Plantaginaceae	
198.	<i>Veronica beccabunga</i> L.	вероніка струмкова	Plantaginaceae	
199.	<i>Veronica chamaedrys</i> L.	вероніка дібровна	Plantaginaceae	
200.	<i>Veronica officinalis</i> L.	вероніка лікарська	Plantaginaceae	
201.	<i>Veronica persica</i> Poir.	вероніка персидська	Plantaginaceae	
202.	<i>Agrostis stolonifera</i> L.	мітлиця повзуча	Poaceae	
203.	<i>Arrhenatherum elatius</i> (L.) P.Beauv. ex J.Presl & C.Presl.	райграс високий	Poaceae	

204.	<i>Briza media</i> L.	трясучка середня	Poaceae	
205.	<i>Bromus hordeaceus</i> L.	бромус м'який	Poaceae	
206.	<i>Bromus inermis</i> Leyss.	бромус безостий	Poaceae	
207.	<i>Calamagrostis epigejos</i> (L.) Roth	куничник наземний	Poaceae	
208.	<i>Catabrosa aquatica</i> (L.) P.Beauv.	катаброза водяна	Poaceae	
209.	<i>Dactylis glomerata</i> L.	грястиця збірна	Poaceae	
210.	<i>Deschampsia cespitosa</i> (L.) P.Beauv.	щучник дернистий	Poaceae	
211.	<i>Echinochloa crus-galli</i> (L.) P.Beauv.	плоскуха звичайна	Poaceae	
212.	<i>Festuca orientalis</i> (Hack.) V. Krecz. & Bobr.	костриця східна	Poaceae	
213.	<i>Festuca ovina</i> L.	костриця овеча	Poaceae	
214.	<i>Festuca pratensis</i> Huds.	костриця лучна	Poaceae	
215.	<i>Festuca rubra</i> L.	костриця червона	Poaceae	
216.	<i>Lolium perenne</i> L.	пажитниця багаторічна	Poaceae	
217.	<i>Molinia caerulea</i> (L.) Moench	молінія блакитна	Poaceae	
218.	<i>Phleum pratense</i> L.	тимофіївка лучна	Poaceae	
219.	<i>Phragmites australis</i> (Cav.) Trin. ex Steud.	очерет звичайний	Poaceae	
220.	<i>Poa compressa</i> L.	тонконіг стиснутий	Poaceae	
221.	<i>Poa palustris</i> L.	тонконіг болотний	Poaceae	
222.	<i>Setaria pumila</i> (Poir.) Roem. & Schult.	мишій сизий	Poaceae	
223.	<i>Polygala comosa</i> Schkuhr	китятки чубаті	Polygalaceae	
224.	<i>Polygala vulgaris</i> L.	китятки звичайні	Polygalaceae	
225.	<i>Fallopia convolvulus</i> (L.) Á.Löve	витка гречка берізкова	Polygonaceae	
226.	<i>Fallopia dumetorum</i> (L.) Holub	витка гречка чагарникова	Polygonaceae	
227.	<i>Persicaria amphibia</i> (L.) Gray	гірчак земноводний	Polygonaceae	
228.	<i>Persicaria lapathifolia</i> subsp. <i>pallida</i> (With.) Á.Löve & D.Löve	гірчак шорсткий	Polygonaceae	

229.	<i>Persicaria maculosa</i> Gray	гірчак попечуйний	Polygonaceae	
230.	<i>Polygonum aviculare</i> L.	спориш звичайний	Polygonaceae	
231.	<i>Rumex crispus</i> L.	щавель кучерявий	Polygonaceae	
232.	<i>Rumex hydrolapathum</i> Huds.	щавель прибережний	Polygonaceae	
233.	<i>Rumex maritimus</i> L.	щавель приморський	Polygonaceae	
234.	<i>Potamogeton natans</i> L.	рдесник плаваючий	Potamogetonaceae	
235.	<i>Lysimachia nummularia</i> L.	вербозілля лучне	Primulaceae	
236.	<i>Lysimachia vulgaris</i> L.	вербозілля звичайне	Primulaceae	
237.	<i>Ranunculus acris</i> L.	жовтець їдкий	Ranunculaceae	
238.	<i>Ranunculus repens</i> L.	жовтець повзучий	Ranunculaceae	
239.	<i>Ranunculus sceleratus</i> L.	жовтець отруйний	Ranunculaceae	
240.	<i>Ranunculus stevenii</i> Andrz.	жовтець Стевена	Ranunculaceae	
241.	<i>Reseda lutea</i> L.	резеда жовта	Resedaceae	
242.	<i>Frangula alnus</i> Mill.	крушина ламка	Rhamnaceae	
243.	<i>Rhamnus cathartica</i> L.	жостір проносний	Rhamnaceae	
244.	<i>Argentina anserina</i> (L.) Rydb.	перстач гусячий	Rosaceae	
245.	<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim.	гадючник болотяний	Rosaceae	
246.	<i>Geum rivale</i> L.	гравілат річковий	Rosaceae	
247.	<i>Potentilla erecta</i> (L.) Räuschel	перстач випрямлений	Rosaceae	
248.	<i>Potentilla reptans</i> L.	перстач повзучий	Rosaceae	
249.	<i>Prunus spinosa</i> L.	терен колючий	Rosaceae	
250.	<i>Pyrus communis</i> L.	груша звичайна	Rosaceae	
251.	<i>Rubus caesius</i> L.	ожина звичайна	Rosaceae	
252.	<i>Sanguisorba officinalis</i> L.	родовик лікарський	Rosaceae	
253.	<i>Asperula cynanchica</i> L.	маренка рожева	Rubiaceae	
254.	<i>Galium album</i> Mill.	підмаренник білий	Rubiaceae	
255.	<i>Galium palustre</i> L.	підмаренник болотний	Rubiaceae	

256.	<i>Populus tremula</i> L.	осика	Salicaceae	
257.	<i>Salix caprea</i> L.	верба козяча	Salicaceae	
258.	<i>Salix cinerea</i> L.	верба попеляста	Salicaceae	
259.	<i>Salix fragilis</i> L.	верба ламка	Salicaceae	
260.	<i>Salix myrsinifolia</i> Salisb.	верба чорнична	Salicaceae	PP
261.	<i>Salix pentandra</i> L.	верба п'ятитичинкова	Salicaceae	
262.	<i>Salix purpurea</i> L.	верба пурпурова	Salicaceae	
263.	<i>Salix rosmarinifolia</i> L.	верба розмаринолиста	Salicaceae	
264.	<i>Viscum album</i> L.	омела біла	Santalaceae	
265.	<i>Acer negundo</i> L.	клен ясенелистий	Sapindaceae	
266.	<i>Saxifraga tridactylites</i> L.	ломикаміннь трипальчастий	Saxifragaceae	PP
267.	<i>Scrophularia umbrosa</i> Dum.	ранник затінковий	Scrophulariaceae	
268.	<i>Solanum dulcamara</i> L.	паслін солодко-гіркий	Solanaceae	
269.	<i>Sparganium</i> sp.	їжача голівка	Sparganiaceae	
270.	<i>Typha angustifolia</i> L.	рогіз вузьколистий	Typhaceae	
271.	<i>Typha latifolia</i> L.	рогіз широколистий	Typhaceae	
272.	<i>Typha laxmannii</i> Lepesch.	рогіз Лякманна	Typhaceae	
273.	<i>Urtica dioica</i> L.	кропива дводомна	Urticaceae	
274.	<i>Verbena officinalis</i> L.	вербена лікарська	Verbenaceae	
275.	<i>Viola arvensis</i> Murray	фіалка польова	Violaceae	

5.3. Раритетна складова флори

Що стосується раритеної складової фітобіоти, то, протягом періоду досліджень 2001 та 2022 рр. виявлено низку локалітетів 5 видів: *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó, *Dactylorhiza majalis* (Rchb.) P.F.Hunt & Summerh., *Epipactis palustris* (L.) Crantz, *Neottia ovata* (L.) Bluff & Fingerh. (= *Listera ovata* (L.) R.Br.), *Schoenus ferrugineus* L. Розташування цих локалітетів представлені на рис. 3-6.

Як видно на наведених картосхемах поширення видів, більшість їх

локалітетів розташовані за межами території промислової експлуатації торфовища, а також на відпрацьованих територіях, що перебувають на різних стадіях демутації рослинного покриву. Це може бути свідченням позитивного тренду відновлення рослинного покриву на територіях, що виведені з експлуатації.

Рис. 3. Локалітети *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó.

Рис. 4. Виявлені локалітети *Dactylorhiza majalis* (Rchb.) P.F.Hunt & Summerh.

Стан популяцій виявлених видів нормальний, вони повночленні, життєздатні. Більш детальний опис популяційної структури буде наведено за результатами другого етапу моніторингу.

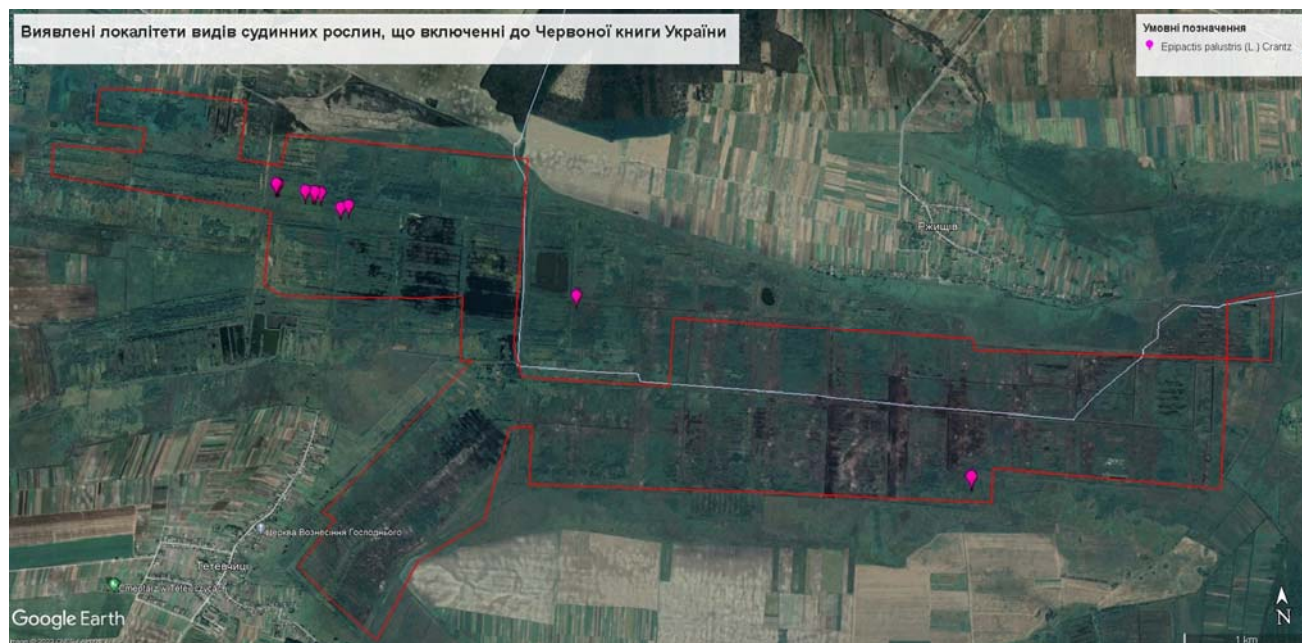

Рис. 5. Виявлені локалітети *Eriactis palustris* (L.) Crantz.

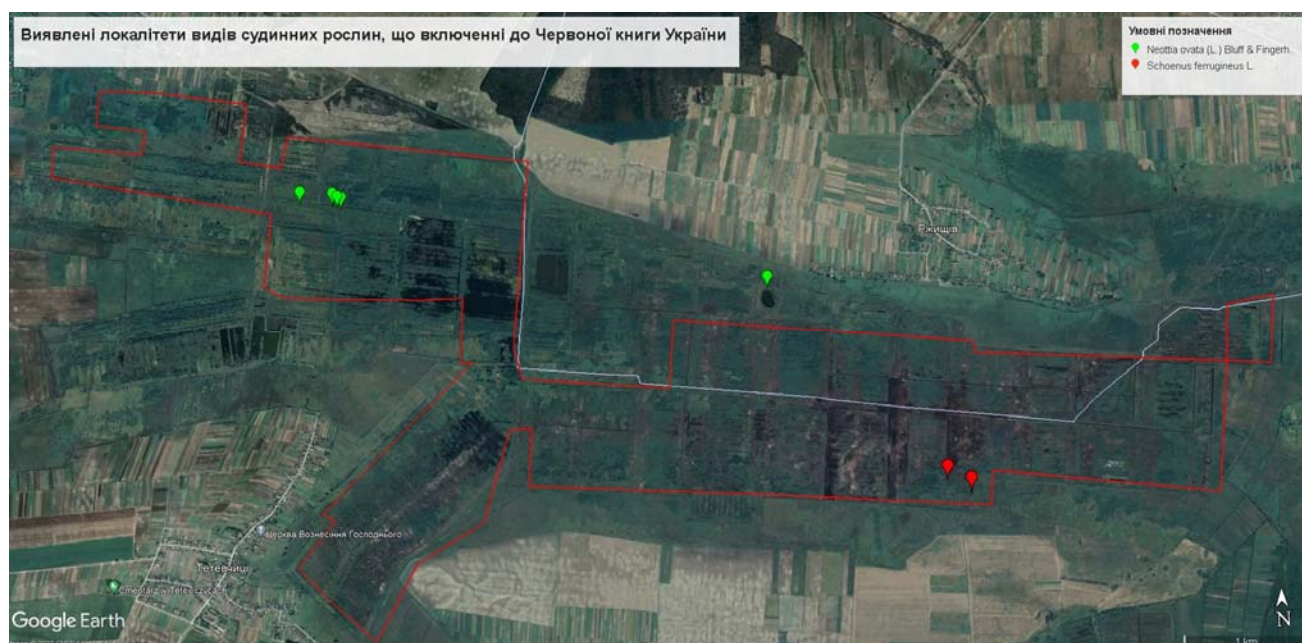

Рис. 6. Виявлені локалітети *Neottia ovata* (L.) Bluff & Fingerh. (= *Listera ovata* (L.) R.Br.) та *Schoenus ferrugineus* L.

Однак, на багатьох територіях торфовища, що виведені з експлуатації, продовжується стихійний видобуток торфу населенням, що має загалом негативний вплив на середовище. Формуються малоплощинні мілкі водойми, або формується складна ярково-ямкова система мікрорельєфу, що не сприяє відновленню потенційно відповідної екологічним умовам рослинності.

З числа угруповань, що включені до Зеленої книги України (2009) виявлено лише деградований варіант асоціації молінієво-іржавосашниково-гіпнової (*Molinieto (caeruleae)-Schoenetum (ferruginei) hypnosum*) з формації іржавосашниково-гіпнової (*Schoeneto (ferruginei)-Hypneta*), який, однак, не відповідає стандарту, що наведений у Зеленій книзі. В угрупованні, через його значну мезофітизацію, відсутні характерні болотні види, такі як осока Девелла (*Carex davalliana*), сверція багаторічна (*Swertia perennis*), товстянка звичайна (*Pinguicula vulgaris*).

Видів рослин, що включені до Резолюції 6 Постійного комітету Бернської конвенції в ході проведених обстежень не виявлено.

Проведено також контрольні обстеження видового складу у фіксованих контрольних точках на території торфовища. Видовий склад наведений у табл. 2. За результатами обстежень 2022 року змін видового складу не виявлено.

Видовий склад судинних рослин у контрольних точках обстеження на території торфовища «Стоянів»

Латинська назва	Українська назва	Родина	Номер контрольної точки опису та її координати							
			1	2	3	4	5	6	7	8
			50.357245N, 24.686446E	50.353407N, 24.715229E	50.349649N, 24.715212E	50.339136N, 24.713242E	50.335359N, 24.715175E	50.3399780N, 24.7493340E	50.332525N, 24.763156E	50.347592N, 24.743816E
<i>Sambucus racemosa</i> L.	бузина червона	Adoxaceae	+	+						
<i>Viburnum opulus</i> L.	калина звичайна	Adoxaceae								+
<i>Amaranthus albus</i> L.	щириця біла	Amaranthaceae						+		
<i>Daucus carota</i> L.	морква звичайна	Ariaceae	+	+		+	+		+	+
<i>Heracleum sosnowskyi</i> Manden.	борщівник Сосновського	Ariaceae	+							
<i>Heracleum sphondylium</i> L.	борщівник звичайний	Ariaceae	+							
<i>Oenanthe aquatica</i> (L.) Poir.	омег водяний	Ariaceae	+			+		+		
<i>Pastinaca sativa</i> L.	пастернак посівний	Ariaceae	+	+	+					
<i>Pimpinella saxifraga</i> L.	бедринець ломикаменевиий	Ariaceae							+	
<i>Thyselium palustre</i> (L.) Rafin.	смовдь болотяна	Ariaceae				+				
<i>Asparagus officinalis</i> L.	холодок лікарський	Asparagaceae		+						
<i>Achillea millefolium</i> L.	деревій звичайний	Asteraceae	+	+		+	+		+	+
<i>Ambrosia artemisiifolia</i> L.	амброзія полинолиста	Asteraceae			+					
<i>Artemisia absinthium</i> L.	полин гіркий	Asteraceae	+			+				
<i>Artemisia vulgaris</i> L.	полин звичайний	Asteraceae	+	+			+	+	+	

<i>Bidens frondosa</i> L.	череда листяна	Asteraceae	+							
<i>Carduus crispus</i> L.	будяк кучерявий	Asteraceae	+	+			+	+		+
<i>Centaurea jacea</i> L.	волошка лучна	Asteraceae	+	+			+			+
<i>Centaurea rhenana</i> Boreau	волошка рейнська	Asteraceae	+	+						+
<i>Cichorium intybus</i> L.	цикорій дикий	Asteraceae		+	+					
<i>Cirsium arvense</i> (L.) Scop.	осот польовий	Asteraceae	+	+				+		
<i>Cirsium oleraceum</i> (L.) Scop.	осот городній	Asteraceae	+							
<i>Cirsium palustre</i> (L.) Scop.	осот болотний	Asteraceae	+							
<i>Erigeron annuus</i> (L.) Pers.	злінка однорічна	Asteraceae	+	+			+	+		+
<i>Erigeron canadensis</i> L.	злінка канадська	Asteraceae							+	+
<i>Eupatorium cannabinum</i> L.	сідач конопляний	Asteraceae	+	+			+	+	+	+
<i>Galinsoga parviflora</i> Cav.	галінсога дрібноцвіта	Asteraceae				+				
<i>Inula britannica</i> L.	оман британський	Asteraceae								+
<i>Inula salicina</i> L.	оман верболистий	Asteraceae		+						
<i>Leontodon danubialis</i> Jacq.	любочки дунайські	Asteraceae	+							+
<i>Leucanthemum vulgare</i> Lam.	королиця звичайна	Asteraceae	+				+			+
<i>Picris hieracioides</i> L.	гірчанка нечуйвітрова	Asteraceae		+	+			+		
<i>Pilosella officinarum</i> F.W.Schultz & Sch.Bip.	нечуйвітер звичайний	Asteraceae							+	
<i>Senecio erraticus</i> Bertol.	жовтозілля блукаюче	Asteraceae						+		
<i>Solidago</i> sp.	золотушник	Asteraceae		+						
<i>Solidago canadensis</i> L.	золотушник канадський	Asteraceae						+		+
<i>Solidago gigantea</i> Aiton	золотушник пізній	Asteraceae	+							+
<i>Sonchus arvensis</i> L.	жовтий осот польови	Asteraceae		+			+			+
<i>Tanacetum vulgare</i> L.	пижмо звичайне	Asteraceae				+				
<i>Taraxacum officinale</i> affr.	кульбаба лікарська	Asteraceae	+	+						+
<i>Tussilago farfara</i> L.	підбіл звичайний	Asteraceae						+		
<i>Betula pendula</i> Roth	береза повисла	Betulaceae	+					+		+
<i>Betula pubescens</i> Ehrh.	береза пухнаста	Betulaceae	+							
<i>Echium vulgare</i> L.	синяк звичайний	Boraginaceae		+			+			+
<i>Lithospermum officinale</i> L.	горобейник лікарський	Boraginaceae						+		

<i>Cardaminopsis arenosa</i> (L.) Hayek	жерушник пісковий	Brassicaceae	+			+	+		+	+
<i>Diplotaxis muralis</i> (L.) DC.	дворядник муровий	Brassicaceae	+	+		+		+	+	
<i>Sisymbrium officinale</i> (L.) Scop.	сухоребрик лікарський	Brassicaceae			+					
<i>Campanula rotundifolia</i> L.	дзвоники круглолисті	Campanulaceae			+				+	
<i>Cerastium holosteoides</i> Fr.	роговик ланцетоподібний	Caryophyllaceae	+							
<i>Cucubalus baccifer</i> L.	смілка ягідна	Caryophyllaceae	+							
<i>Myosoton aquaticum</i> (L.) Moench	слабник водяний	Caryophyllaceae	+							
<i>Silene behen</i> L.	смілка звичайна	Caryophyllaceae							+	
<i>Silene latifolia</i> subsp. <i>alba</i> (Mill.) Greuter & Burdet	смілка широколиста біла	Caryophyllaceae	+	+		+			+	
<i>Atriplex patula</i> L.	лутига розлога	Chenopodiaceae	+							
<i>Chenopodium album</i> L.	лобода біла	Chenopodiaceae	+							
<i>Swida sanguinea</i> (L.) Opiz	дерен-свидина	Cornaceae		+						
<i>Carex acuta</i> L.	осока гостра	Cyperaceae	+							
<i>Carex appropinquata</i> Schumach. (<i>paniculata</i> ?)	осока зближена	Cyperaceae	+							
<i>Carex cespitosa</i> L.?	осока дерниста	Cyperaceae								+
<i>Carex flava</i> L.	осока жовта	Cyperaceae	+			+				
<i>Carex oederi</i> Retz.	осока Едера	Cyperaceae				+				
<i>Carex paniculata</i> L.?	осока волотиста	Cyperaceae						+		
<i>Carex pseudocyperus</i> L.	осока несправжньоосмикавцева	Cyperaceae				+				
<i>Carex riparia</i> Curtis	осока побережна	Cyperaceae	+							+
<i>Carex serotina</i> M'erat	осока пізня	Cyperaceae	+							
<i>Carex vulpina</i> L.	осока лисяча	Cyperaceae	+							
<i>Schoenoplectus lacustris</i> (L.) Palla	куга озерна	Cyperaceae								

<i>Schoenus ferrugineus</i> L.	сашник іржавий	Cyperaceae								+	
<i>Succisa pratensis</i> Moench?	комонник лучний	Dipsacaceae									+
<i>Equisetum fluviatile</i> L.	хвощ річковий	Equisetaceae		+			+	+		+	
<i>Equisetum palustre</i> L.	хвощ болотний	Equisetaceae									+
<i>Euphorbia cyparissias</i> L.	молочай кипарисовий	Euphorbiaceae					+				
<i>Medicago lupulina</i> L.	люцерна хмелеподібна	Fabaceae								+	
<i>Melilotus</i> sp.	буркун	Fabaceae						+		+	
<i>Securigera varia</i> (L.) Lassen	секуригера барвиста	Fabaceae	+							+	
<i>Trifolium fragiferum</i> L.	конюшина суницеподібна	Fabaceae	+								
<i>Trifolium medium</i> (Hazsl.) Simonk.	конюшина середня	Fabaceae				+					
<i>Trifolium pratense</i> L.	конюшина лучна	Fabaceae	+	+							
<i>Trifolium repens</i> L.	конюшина повзуча	Fabaceae	+	+							
<i>Trifolium sativum</i> (Schreb.) Crome	конюшина сійна	Fabaceae				+					
<i>Vicia cracca</i> L.	горошок мишачий	Fabaceae	+								
<i>Centaurium erythraea</i> Rafn	золототисячник звичайний	Gentianaceae	+				+				
<i>Myriophyllum</i> sp.	водопериця	Haloragaceae		+							
<i>Hypericum maculatum</i> Crantz	звіробій плямистий	Hypericaceae								+	+
<i>Juncus articulatus</i> L.	ситник членистий	Juncaceae	+				+				
<i>Juncus inflexus</i> L.	ситник пониклий	Juncaceae				+					
<i>Juncus tenuis</i> Willd.	ситник тонкий	Juncaceae		+							
<i>Galeopsis speciosa</i> Mill.	жабрій гарний	Lamiaceae	+								
<i>Glechoma hederacea</i> L.	розхідник звичайний	Lamiaceae	+								
<i>Lycopus europaeus</i> L.	вовконіг європейський	Lamiaceae	+				+				+
<i>Mentha aquatica</i> L.	м'ята водяна	Lamiaceae					+		+		
<i>Mentha arvensis</i> L.	м'ята польова	Lamiaceae	+	+			+				+
<i>Mentha longifolia</i> (L.) Huds.	м'ята довголиста	Lamiaceae									+
<i>Prunella vulgaris</i> L.	суховершки звичайні	Lamiaceae	+	+			+				

<i>Salvia verticillata</i> L.	шавлія кільчаста	Lamiaceae			+					
<i>Scutellaria galericulata</i> L.	шоломниця звичайна	Lamiaceae	+							
<i>Teucrium chamaedrys</i> L.	самосил гайовий	Lamiaceae				+				
<i>Thymus serpyllum</i> L.	чебрець повзучий	Lamiaceae	+			+				
<i>Lemna minor</i> L.	ряска мала	Lemnaceae	+							
<i>Linum catharticum</i> L.	льон проносний	Linaceae	+							
<i>Lythrum salicaria</i> L.	плакун верболистий	Lythraceae	+					+		+
<i>Nuphar lutea</i> (L.) Sibth. & Sm.	глічки жовті	Nymphaeaceae			+					+
<i>Nymphaea candida</i> C.Presl	латаття сніжно-біле	Nymphaeaceae			+					
<i>Epilobium hirsutum</i> L.	зніт шорсткий	Onagraceae				+				+
<i>Epilobium parviflorum</i> Schreb.	зніт дрібноквітковий	Onagraceae	+							
<i>Epipactis palustris</i> (L.) Crantz	коручка болотна	Orchidaceae	+						+	
<i>Pinus sylvestris</i> L.	сосна звичайна	Pinaceae	+	+		+	+			
<i>Plantago lanceolata</i> L.	подорожник ланцетолистий	Plantaginaceae				+			+	
<i>Plantago major</i> L.	подорожник великий	Plantaginaceae	+	+		+				
<i>Agrostis stolonifera</i> L.	мітлиця повзуча	Poaceae	+			+			+	
<i>Arrhenatherum elatius</i> (L.) P.Beauv. ex J.Presl & C.Presl.	райграс високий	Poaceae			+					
<i>Bromus inermis</i> Leyss.	бромус безостий	Poaceae								+
<i>Calamagrostis epigejos</i> (L.) Roth	куничник наземний	Poaceae	+	+		+	+	+	+	+
<i>Dactylis glomerata</i> L.	грястиця збірна	Poaceae		+	+					+
<i>Deschampsia cespitosa</i> (L.) P.Beauv.	щучник дернистий	Poaceae			+					
<i>Echinochloa crus-galli</i> (L.) P.Beauv.	плоскуха звичайна	Poaceae			+		+			
<i>Festuca orientalis</i> (Hack.) V. Krecz. & Bobr.	костриця східна	Poaceae								
<i>Festuca ovina</i> L.	костриця овеча	Poaceae							+	
<i>Festuca pratensis</i> Huds.	костриця лучна	Poaceae							+	

<i>Festuca rubra</i> L.	костриця червона	Poaceae	+			+			+	
<i>Lolium perenne</i> L.	пажитниця багаторічна	Poaceae				+				
<i>Molinia caerulea</i> (L.) Moench	молінія блакитна	Poaceae	+	+		+	+		+	+
<i>Phleum pratense</i> L.	тимофіївка лучна	Poaceae				+				
<i>Phragmites australis</i> (Cav.) Trin. ex Steud.	очерет звичайний	Poaceae	+	+		+	+	+		+
<i>Poa palustris</i> L.	тонконіг болотний	Poaceae				+				
<i>Setaria pumila</i> (Poir.) Roem. & Schult.	мишій сизий	Poaceae			+					
<i>Persicaria amphibia</i> (L.) Gray	гірчак земноводний	Polygonaceae								+
<i>Persicaria maculosa</i> Gray	гірчак попечуйний	Polygonaceae	+					+		
<i>Persicaria</i> sp.	гірчак	Polygonaceae	+							
<i>Polygonum aviculare</i> L.	спориш звичайний	Polygonaceae	+					+		
<i>Rumex hydrolapathum</i> Huds.	щавель прибережний	Polygonaceae								+
<i>Rumex maritimus</i> L.	щавель приморський	Polygonaceae	+							
<i>Lysimachia nummularia</i> L.	вербозілля лучне	Primulaceae						+	+	
<i>Lysimachia vulgaris</i> L.	вербозілля звичайне	Primulaceae	+			+		+		+
<i>Ranunculus acris</i> L.	жовтець їдкий	Ranunculaceae	+							+
<i>Ranunculus repens</i> L.	жовтець повзучий	Ranunculaceae	+	+						+
<i>Ranunculus sceleratus</i> L.	жовтець отруйний	Ranunculaceae				+				
<i>Ranunculus stevenii</i> Andrz.	жовтець Стевена	Ranunculaceae				+				
<i>Reseda lutea</i> L.	резеда жовта	Resedaceae	+	+				+	+	+
<i>Frangula alnus</i> Mill.	крушина ламка	Rhamnaceae	+	+		+	+		+	+
<i>Rhamnus cathartica</i> L.	жостір проносний	Rhamnaceae		+		+				
<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim.	гадючник болотяний	Rosaceae	+							
<i>Geum rivale</i> L.	гравілат річковий	Rosaceae	+							
<i>Potentilla anserina</i> L.	перстач гусячий	Rosaceae	+	+		+			+	+
<i>Potentilla erecta</i> (L.) Rauschel	перстач випрямлений	Rosaceae	+	+						+
<i>Potentilla reptans</i> L.	перстач повзучий	Rosaceae	+			+			+	+
<i>Rubus caesius</i> L.	ожина звичайна	Rosaceae	+	+					+	

<i>Sanguisorba officinalis</i> L.	родовик лікарський	Rosaceae	+	+						
<i>Galium album</i> Mill.	підмаренник білий	Rubiaceae	+			+			+	+
<i>Galium palustre</i> L.	підмаренник болотний	Rubiaceae	+			+				
<i>Galium</i> sp.	підмаренник	Rubiaceae	+	+				+		
<i>Populus tremula</i> L.	осика	Salicaceae				+	+			
<i>Salix caprea</i> L.	верба козяча	Salicaceae				+	+			+
<i>Salix cinerea</i> L.	верба попеляста	Salicaceae	+	+		+	+	+	+	+
<i>Salix fragilis</i> L.	верба ламка	Salicaceae		+						
<i>Salix myrsinifolia</i> Salisb.	верба чорнична	Salicaceae	+			+	+	+		
<i>Salix pentandra</i> L.	верба п'ятитичинкова	Salicaceae	+							
<i>Salix purpurea</i> L.	верба пурпурова	Salicaceae					+			
<i>Salix rosmarinifolia</i> L.	верба розмаринолиста	Salicaceae	+			+				
<i>Chaenorhinum minus</i> (L.) Lange	вушкоцвіт малий	Scrophulariaceae	+					+	+	
<i>Linaria vulgaris</i> Mill.	льонок звичайний	Scrophulariaceae	+						+	+
<i>Odontites vulgaris</i> Moench	кравник звичайний	Scrophulariaceae	+			+				
<i>Scrophularia umbrosa</i> Dum.	ранник затінковий	Scrophulariaceae	+							
<i>Veronica anagallis-aquatica</i> L.	вероніка джерельна	Scrophulariaceae	+			+				
<i>Veronica beccabunga</i> L.	вероніка струмкова	Scrophulariaceae				+				
<i>Veronica chamaedrys</i> L.	вероніка дібровна	Scrophulariaceae	+						+	
<i>Veronica officinalis</i> L.	вероніка лікарська	Scrophulariaceae	+							
<i>Solanum dulcamara</i> L.	паслін солодко-гіркий	Solanaceae	+	+						+
<i>Sparganium</i> sp.	їжача голівка	Sparganiaceae								
<i>Typha angustifolia</i> L.	рогіз вузьколистий	Typhaceae				+				
<i>Typha latifolia</i> L.	рогіз широколистий	Typhaceae	+				+			+
<i>Typha laxmannii</i> Lepech.	рогіз Лякманна	Typhaceae					+			
<i>Urtica dioica</i> L.	кропива дводомна	Urticaceae	+	+		+				+
<i>Valeriana exaltata</i> Baumg.	валеріана висока	Valerianaceae	+	+						+
<i>Valeriana officinalis</i> L.	валеріана лікарська	Valerianaceae	+							
176			98	53	19	58	27	21	46	48

6. Тваринний світ

6.1. Ентомофауна

У 2022 році проведено планові моніторингові дослідження ентомофауни на території Стоянівського торфового родовища. Польові ентомологічні дослідження проводили у весняно-літньому періоді (червень – серпень) за загальноприйнятими методиками (Nowak 1969; Gibb & Oseto 2006, etc.). Вони включали візуальні спостереження і обліки на маршрутах, збір комах повітряним сачком, ручний збір та закладання ґрунтових пасток Барбера на визначених дослідних ділянках.

Пріоритетними таксономічними та екологічними групами індикаторних та ключових (найважливіших з погляду поширення) видів комах визначено наступні: жуки-туруни (Coleoptera, Carabidae) – епігеобіонтний комплекс; денні (булавовусі) метелики (Lepidoptera, Rhopalocera) і більші різновусі метелики (Macrolepidoptera) – дендро-тамно-хортобіонтний комплекс; сапроксильні жуки (Coleoptera *p.p.*) – дендро-сапробіонтний комплекс (Kanarsky, 2017).

За результатами попереднього обстеження території і на підставі еколого-фауністичного аналізу району досліджень, у межах Стоянівського родовища ймовірно поширення 15 раритетних видів комах (табл. 3), у тому числі: 11 – включених до Червоної книги України (2021), 5 – до Додатку II та Резолюції 6 Бернської конвенції і 3 види – до регіонального списку рідкісних видів тварин Львівської області (Рідкісні та зникаючі види тварин..., 2013).

Таблиця 3.

Рідкісні та зникаючі види ентомофауни території Стоянівського родовища

Українська назва	Наукова назва	Охоронний статус		
		ЧКУ (2021)	Міжнародний	Регіональний *
Красуня-діва	<i>Calopteryx</i>	вразливий	–	поза

	<i>virgo</i> (Linnaeus, 1758)			загрозою
Дозорець-імператор	<i>Anax imperator</i> Leach, 1815	вразливий	—	поза загрозою
Турун Менетріє	<i>Carabus menetriesi</i> Faldermann, 1827	вразливий	—	вразливий
Турун золотоямковий	<i>Carabus clathratus</i> Linnaeus, 1761	—	—	вразливий
Вусач мускусний	<i>Aromia moschata</i> (Linnaeus, 1758)	вразливий	—	близький до загрози
Мінливець великий	<i>Apatura iris</i> (Linnaeus, 1758)	вразливий	—	поза загрозою
Перлівець Евномія	<i>Boloria eunomia</i> (Esper, 1799)	вразливий	—	вразливий
Прочанок Геро	<i>Coenonympha hero</i> (Linnaeus, 1761)	вразливий	Бернська конвенція (II) Резолюція 6	вразливий
Дукачик Гелла	<i>Lyscaena helle</i> (Denis et Schiffermueller, 1775)	вразливий	Резолюція 6	під загрозою
Дукачик непарний	<i>Lyscaena dispar</i>	—	Бернська	поза

	(Haworth, 1803)		конвенція (II)	загрозою
Синявець Телей	<i>Maculinea teleius</i> (Bergstraesser, 1779)	–	Бернська конвенція (II) Резолюція 6	близький до загрози
Синявець Навситой	<i>Maculinea nausithous</i> (Bergstraesser, 1779)	–	Бернська конвенція (II) Резолюція 6	близький до загрози
Сатурнія мала	<i>Saturnia pavonia</i> (Linnaeus, 1758)	рідкісний	–	поза загрозою
Ведмедиця-господиня	<i>Callimorpha dominula</i> (Linnaeus, 1758)	вразливий	–	поза загрозою
Джміль моховий	<i>Bombus muscorum</i> (Linnaeus, 1758)	рідкісний	–	близький до загрози

* Сучасний стан загрози у Львівській області

Під час маршрутних досліджень було виявлено 33 види лускокрилих (Lepidoptera) (табл. 4). Серед них, за єдиним винятком (*Lycaena dispar*), не було зареєстровано охоронюваних, індикаторних чи характерних для торфово-лучних і болотних оселищ. Майже всі види належали до широко розповсюджених убіквістів та лісо-лучних мезофілів. Показовим є факт домінування лучно-степового ксерофільного виду *Polyommatus bellargus*, що

свідчить про значну деградацію й ксерофітизацію екосистем досліджуваної території.

Таблиця 4.

Перелік видів лускокрилих, виявлених у 2022 році

№	Вид	Відносна чисельність, особин за день спостережень
1	<i>Erynnis tages</i>	3-5
2	<i>Thymelicus lineola</i>	6-10
3	<i>Thymelicus sylvestris</i>	6-10
4	<i>Ochlodes sylvanus</i>	6-10
5	<i>Papilio machaon</i>	1-2
6	<i>Pieris brassicae</i>	3-5
7	<i>Pieris rapae</i>	21-50
8	<i>Pieris napi</i>	21-50
9	<i>Colias hyale</i>	11-20
10	<i>Gonepteryx rhamni</i>	21-50
11	<i>Lycaena dispar</i>	3-5
12	<i>Lycaena phlaeas</i>	6-10
13	<i>Lycaena tityrus</i>	3-5
14	<i>Everes argiades</i>	6-10
15	<i>Cupido minimus</i>	1-2
16	<i>Plebejus idas</i>	6-10
17	<i>Polyommatus bellargus</i>	21-50
18	<i>Polyommatus icarus</i>	11-20
19	<i>Coenonympha pamphilus</i>	51-100
20	<i>Maniola jurtina</i>	100-200
21	<i>Aphantopushyperantus</i>	51-100

22	<i>Polygonia c-album</i>	3-5
23	<i>Inachis io</i>	11-20
24	<i>Vanessa cardui</i>	6-10
25	<i>Vanessa atalanta</i>	3-5
26	<i>Araschnia levana</i>	6-10
27	<i>Melitaea athalia</i>	1-2
28	<i>Argynnis paphia</i>	6-10
29	<i>Issoria lathonia</i>	3-5
30	<i>Brenthis ino</i>	1-2
31	<i>Clossiana selene</i>	1-2
32	<i>Clossiana dia</i>	1-2
33	<i>Diacrisia sannio</i>	3-5

З метою запровадження моніторингових досліджень безхребетних епігеобіонтного комплексу в характерних торфово-лучно-болотних оселищах закладено 2 серії ґрунтових пасток Барбера. Пастки експонувалися по 292 і 340 пастко-діб відповідно на дослідних ділянках, що репрезентують угруповання асоціацій *Molinietum caeruleae* (ПП 1) та *Schoeneto-Phragmitetum* (ПП 2). У результаті було зареєстровано 8 видів жуків-турунів (Coleoptera, Carabidae) (табл. 5).

Таблиця 5.

Перелік видів жуків-турунів, виявлених у 2022 році

№	Вид	Кількість особин	
		ПП 1	ПП 2
1	<i>Carabus cancellatus</i>	–	14
2	<i>Carabus granulatus</i>	1	1
3	<i>Poecilus versicolor</i>	–	8
4	<i>Pterostichus niger</i>	2	2

5	<i>Pterostichus melanarius</i>	1	3
6	<i>Amara aulica</i>	–	1
7	<i>Amara similata</i>	1	–
8	<i>Agonum duftschmidi</i>	1	–
	Разом	6	29

Отримані результати не відповідають таким для добре збережених торфово-лучно-болотних оселищ регіону. Наприклад, на еталонній лучно-болотній ділянці в урочищі Заливки (природний заповідник «Розточчя») у 2019 році за експозиції 420 пастко-діб було зареєстровано 226 особин 18 видів турунів, у т.ч. такі характерні види, як *Carabus menetriesi*, *Dyschirius globosus*, *Acupalpus flavicollis*, *Stelolophus mixtus*, *Bembidion mannerheimii*.

Таким чином, проведені у 2022 році дослідження двох індикаторних груп комах свідчать про глибокий ступінь деградації природних оселищ на території Стоянівського родовища. Водночас, у контексті подальших моніторингових досліджень доцільно розширити спектр облікових маршрутів і дослідних ділянок з метою виявлення більш-менш збережених локацій та оцінки стану популяцій раритетних видів комах, насамперед: *Aromia moschata*, *Carabus menetriesi*, *Carabus clathratus*, *Boloria eunomia*, *Lycaena helle*, *Coenonympha hero*, *Maculinea teleius*, *Maculinea nausithous*, що планується на наступних етапах моніторингу протягом 2023-2024 рр.

6.2. Хребетні тварини

Обстеження території торфовища «Стоянів» було здійснене у різні періоди року для з'ясування видової різноманітності та біотопічного розподілу представників фауни птахів і ссавців. Обстеженнями охоплені ділянки осушеного болота, зарослого різнотрав'ям, чагарниками і деревами, аналогічні

за рослинністю ділянки давно проведеної розробки, підтоплені ділянки, ділянки діючої розробки і площ, що виводяться з експлуатаційної зони.

6.2.1. Орнітофауна

Досліджувана територія має досить мозаїчний характер, що дає можливість для гніздування та задоволення інших життєвих функцій для багатьох видів птахів різних таксономічних груп, життєдіяльність яких пов'язана з цими біотопами на різних етапах їхнього життєвого циклу.

Луки, вкриті високим травостаном, на різних стадіях заростання чагарниками (переважно, різні види верби, а також, місцями підріст берези)

Найбагатшим виявилися біотопи, що представляють луки, вкриті високим травостаном, на різних стадіях заростання чагарниками (переважно, різні види верби, а також, місцями підріст берези). Ці біотопи переважно розташовані на території, що запланована на вилучення з зони активної експлуатації. Цей біотоп виявився одним з найбагатших в орнітологічному відношенні, як кількісно, так і якісно. Загалом тут виявлено 52 види птахів, що належать до 11 рядів (табл. 6).

Лучно-чагарникові біотопи приваблюють птахів, що преферують відповідну рослинність, а саме – лучні, чагарникові та екотональні види. Найбільше видове різноманіття, закономірно, виявлене під час досліджень у гніздовий період. В осінній період значна частина птахів, що гніздяться на цій території, покинула її, відкочувавши в інші місця, або відмігрувавши в кліматично сприятливіші регіони для переживання зимового періоду.

У зимовий період видовий склад орнітофауни істотно бідніший і включає лише осілі види птахів, а також види, що прибувають у цей регіон на зимівлю з північніших широт. У складі орнітофауни переважають види ряду

Горобцеподібні. З цікавих спостережень – тут виявлена зграйка шпака *Sturnus vulgaris* (12 ос.), зимівля якого в наших широтах є нетиповим явищем.

Таблиця 6.

**Видовий склад і кількісні показники видів птахів, виявлені на території
лучно-чагарникових біотопів (поля № 8, 9, 10)**

№	Вид	Міграційний сезон (весна- осінь)	Гніздовий сезон	Зимовий сезон
1	<i>Egretta alba</i>	+	-	-
2	<i>Buteo buteo</i>	+	+	+
3	<i>Buteo lagopus</i>	-	-	+
4	<i>Circus aeruginosus</i>	+	+	-
5	<i>Accipiter nisus</i>	+	+	+
6	<i>Falco tinnunculus</i>	+	+	-
7	<i>Coturnix coturnix</i>	+	+	-
8	<i>Perdix perdix</i>	+	+	+
9	<i>Crex crex</i>	+	+	-
10	<i>Merops apiaster</i>	+	+	-
11	<i>Upupa epops</i>	+	+	-
12	<i>Cuculus canorus</i>	-	+	-
13	<i>Streptopelia decaocto</i>	+	+	-
14	<i>Columba palumbus</i>	+	+	-
15	<i>Hirundo rustica</i>	+	+	-
16	<i>Delichon urbica</i>	+	+	-
17	<i>Alauda arvensis</i>	+	+	-
18	<i>Motacilla flava</i>	+	+	-
19	<i>Motacilla alba</i>	+	+	-
20	<i>Anthus pratensis</i>	+	+	-

21	<i>Lanius collurio</i>	+	+	-
22	<i>Lanius excubitor</i>	+	-	+
23	<i>Sturnus vulgaris</i>	+	+	+
24	<i>Pica pica</i>	+	+	+
25	<i>Corvus frugilegus</i>	+	+	+
26	<i>Garrulus glandarius</i>	+	+	+
27	<i>Saxicola rubetra</i>	+	+	-
28	<i>Saxicola torquata</i>	+	+	-
29	<i>Luscinia luscinia</i>	-	+	-
30	<i>Erithacus rubecula</i>	+	+	-
31	<i>Troglodytes troglodytes</i>	+	-	+
32	<i>Hippolais icterina</i>	-	+	-
33	<i>Sylvia atricapilla</i>	+	+	-
34	<i>Sylvia communis</i>	+	+	-
35	<i>Sylvia curruca</i>	+	+	-
36	<i>Phylloscopus collybita</i>	+	+	-
37	<i>Parus major</i>	+	+	+
38	<i>Parus caeruleus</i>	+	+	+
39	<i>Parus palustris</i>	+	+	+
40	<i>Turdus merula</i>	+	+	-
41	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	+	+	-
42	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	+	+	-
43	<i>Acrocephalus palustris</i>	+	+	-
44	<i>Fringilla coelebs</i>	+	+	-
45	<i>Cannabina cannabina</i>	+	+	-
46	<i>Carduelis carduelis</i>	+	+	+
47	<i>Serinus serinus</i>	+	+	-

48	<i>Chloris chloris</i>	+	+	-
49	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	-	-	+
50	<i>Emberiza citrinella</i>	+	+	+
51	<i>Emberiza schoeniclus</i>	+	+	-
52	<i>Emberiza calandra</i>	-	+	-

Наявність на території різного роду водойм: ставків, підтоплених ділянок, меліоративних каналів, зарослих гідрофільною рослинністю, а також прибережні біотопи, створює відповідні умови для поселення видів **гідрофільного комплексу**, представлених водоплавними та коловодними птахами. Тут виявлене значне видове різноманіття птахів, пов'язаних з цими біотопами. Мозаїка різноманітних біотопів на достатньо невеликій площі зумовила найбільше представництво видів орнітофауни на цій території (табл. 7).

Таблиця 7.

Видовий склад і кількісні показники видів птахів, виявлені на території ставків, заливних ділянок і прилеглих лучно-чагарникових біотопів у різних частинах досліджуваної території

№	Вид	Міграційний сезон (весна-осінь)	Гніздовий сезон	Зимовий сезон
1	<i>Egretta alba</i>	+	+	-
2	<i>Ardea cinerea</i>	+	+	-
3	<i>Botaurus stellaris</i>	-	+	-
4	<i>Podiceps cristatus</i>	-	+	-
5	<i>Podiceps ruficollis</i>	-	+	-
6	<i>Cygnus olor</i>	+	+	+
7	<i>Anas platyrhynchos</i>	+	+	-

8	<i>Aythya ferina</i>	+	-	-
9	<i>Buteo buteo</i>	+	+	+
10	<i>Buteo lagopus</i>	-	-	+
11	<i>Circus aeruginosus</i>	+	+	-
12	<i>Accipiter gentilis</i>	+	+	+
13	<i>Falco tinnunculus</i>	+	+	-
14	<i>Coturnix coturnix</i>	-	+	-
15	<i>Perdix perdix</i>	+	+	+
16	<i>Fulaca atra</i>	+	+	-
17	<i>Gallinula chloropus</i>	+	+	-
18	<i>Crex crex</i>	-	+	-
19	<i>Larus ridibundus</i>	+	+	-
20	<i>Larus cachinnans</i>	+	-	-
21	<i>Sterna hirundo</i>	-	+	-
22	<i>Chlidonias nigra</i>	-	+	-
23	<i>Merops apiaster</i>	-	+	-
24	<i>Upupa epops</i>	-	+	-
25	<i>Alcedo attis</i>	+	+	-
26	<i>Cuculus canorus</i>	-	+	-
27	<i>Columba palumbus</i>	+	+	-
28	<i>Hirundo rustica</i>	+	+	-
29	<i>Delichon urbica</i>	+	+	-
30	<i>Riparia riparia</i>	+	+	-
31	<i>Motacilla flava</i>	+	+	-
32	<i>Motacilla alba</i>	+	+	-
33	<i>Anthus pratensis</i>	-	+	-
34	<i>Lanius collurio</i>	+	+	-
35	<i>Sturnus vulgaris</i>	+	+	-

36	<i>Pica pica</i>	+	+	+
37	<i>Corvus cornix</i>	+	+	+
38	<i>Corvus corax</i>	+	+	+
39	<i>Corvus frugilegus</i>	+	+	+
40	<i>Garrulus glandarius</i>	+	+	+
41	<i>Saxicola rubetra</i>	+	+	-
42	<i>Luscinia luscinia</i>	-	+	-
43	<i>Erithacus rubecula</i>	+	+	-
44	<i>Sylvia atricapilla</i>	+	+	-
45	<i>Sylvia communis</i>	+	+	-
46	<i>Sylvia curruca</i>	+	+	-
47	<i>Sylvia borin</i>	+	+	-
48	<i>Phylloscopus collybita</i>	+	+	-
49	<i>Aegithalos caudatus</i>	+	+	+
50	<i>Parus major</i>	+	+	+
51	<i>Parus caeruleus</i>	+	+	+
52	<i>Parus palustris</i>	+	+	+
53	<i>Turdus merula</i>	+	+	+
54	<i>Remez pendulinus</i>	-	+	-
55	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	+	+	-
56	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	+	+	-
57	<i>Acrocephalus palustris</i>	+	+	-
58	<i>Locustella naevia</i>	-	+	-
59	<i>Cannabina cannabina</i>	+	+	-
60	<i>Carduelis carduelis</i>	+	+	-
61	<i>Serinus serinus</i>	+	+	-
62	<i>Chloris chloris</i>	+	+	-

63	<i>Emberiza citrinella</i>	+	+	+
64	<i>Emberiza schoeniclus</i>	+	+	-

Ділянки, на яких формуються **фітоценози з наявністю підросту різних видів дерев**, переважно листяних, а також хвойних (сосна звичайна), представляють умови для гніздування лісових, лучно-чагарникових та екотонних видів птахів. Загалом тут виявлено 44 види птахів (табл. 8).

Таблиця 8.

Видовий склад птахів, виявлених на території ділянок з підростом деревної рослинності

№	Вид	Міграційний сезон (весна-осінь)	Гніздовий сезон	Зимовий сезон
1	<i>Buteo buteo</i>	+	+	+
2	<i>Buteo lagopus</i>	-	-	+
3	<i>Accipiter gentilis</i>	+	+	+
4	<i>Falco tinnunculus</i>	+	+	+
5	<i>Coturnix coturnix</i>	-	+	-
6	<i>Perdix perdix</i>	+	+	+
7	<i>Merops apiaster</i>	+	+	-
8	<i>Urupa eops</i>	-	+	-
9	<i>Cuculus canorus</i>	-	+	-
10	<i>Columba palumbus</i>	+	++	-
11	<i>Dendrocopos major</i>	+	+	+
12	<i>Picus canus</i>	+	+	-
13	<i>Hirundo rustica</i>	+	+	-
14	<i>Delichon urbica</i>	+	+	-

15	<i>Riparia riparia</i>	+	+	-
16	<i>Lanius collurio</i>	+	+	-
17	<i>Sturnus vulgaris</i>	+	+	-
18	<i>Pica pica</i>	+	+	+
19	<i>Corvus cornix</i>	+	+	+
20	<i>Corvus corax</i>	+	+	+
21	<i>Corvus frugilegus</i>	+	+	+
22	<i>Garrulus glandarius</i>	+	+	+
23	<i>Saxicola rubetra</i>	+	+	-
24	<i>Luscinia luscinia</i>	-	+	-
25	<i>Erithacus rubecula</i>	+	+	-
26	<i>Sylvia atricapilla</i>	+	+	-
27	<i>Sylvia communis</i>	+	+	-
28	<i>Sylvia curruca</i>	+	+	-
29	<i>Sylvia borin</i>	+	+	-
30	<i>Phylloscopus collybita</i>	+	+	-
31	<i>Aegithalos caudatus</i>	+	-	+
32	<i>Parus major</i>	+	+	+
33	<i>Parus caeruleus</i>	+	+	+
34	<i>Parus palustris</i>	+	+	+
35	<i>Sitta europaea</i>	+	+	-
36	<i>Turdus merula</i>	+	+	-
37	<i>Turdus pilaris</i>	+	+	-
38	<i>Fringilla coelebs</i>	+	+	-
39	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	+	+	-
40	<i>Cannabina cannabina</i>	+	+	-
41	<i>Carduelis carduelis</i>	+	+	-
42	<i>Chloris chloris</i>	+	+	-

43	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	-	-	+
44	<i>Emberiza citrinella</i>	+	+	+

Обстежена територія є надзвичайно важливою для птахів як у гніздовий період, так і під час **сезонних міграцій**. Про істотне значення деяких ділянок обстеженого торфовища для перелітних птахів свідчить поява видів, що не спостерігалися тут під час періоду гніздування. Зокрема, у цьому відношенні важливими ділянками є стави з прибережними біотопами, різного роду пониження (давні та свіжі), які періодично заливає вода, на місцях видобування торфу в минулому, меліоративні (водовідвідні) канали. Зокрема, місця видобутку торфу, де роботи припинені досить недавно (2-8 років), виявилися ключовими для відпочинку перелітних зграй журавля сірого, надаючи їм безпечні місця (щодо впливу хижих ссавців) ночівлі завдяки наявності неглибоких обширних водойм. Обширні плеса ставів і заповнених водою ділянок колишніх торфозробок слугують місцями міграційного перепочинку водоплавних птахів (чернь червоноголова, крижень, лиска, курочка водяна, пастушок). Зарості гідрофільної рослинності у пониженнях є місцями тимчасового перебування багатьох дрібних горобиних видів птахів (зокрема, очеретянок, плісок, ластівок та ін.) під час сезону міграцій.

6.2.2. Ссавці

Загалом на досліджуваній території виявлено 36 видів ссавців, що належать до 6 рядів: Комахоїдні Insectivora, Рукокрилі Chiroptera, Хижі Carnivora, Зайцеподібні Lagomorpha, Гризуни Rodentia, Парнокопитні Artiodactyla.

Гідрологічні умови території, а саме – значна обводненість біотопів, сприяла поселенню тут видів, тісно пов'язаних з водним середовищем. Так, на цій території живе значна кількість бобрів (бобер європейський *Castor fiber*).

Нами обстежені місця поселення бобрів (житлові хатки і нори). Крім того, на території виявлена значна кількість стежок і переходів, якими бобри користуються для переміщення між місцями поселення та водоймами.

Рис. 7-8. Сліди й стежка бобра.

Крім того, наявні водойми, завдяки значного представництва гігрофітів, є сприятливим місцем поселення ондатри *Ondatra zibethicus*. Це вид, що походить з Північної Америки та інтродукований на території Європи. Наявність цього виду підтверджена на території ставів.

Наявність інших видів гризунів, зокрема – миші маленької *Micromys minutus*, підтвержене завдяки знахідкам покинутих гнізд. Імовірними представниками ряду Гризуни Rodentia на цій території також можуть бути вовчок горішковий *Muscardinus avellanarius*, полівка руда лісова *Myodes glareolus*, миша лісова *Sylvaemus sylvaticus*, миша жовтогорла *Sylvaemus flavicollis* (лісові екосистеми), полівка водяна *Arvicola amphibious* (водні екосистеми), полівка підземна *Microtus subterraneus*, полівка звичайна *Microtus arvalis*, миша польова *Apodemus agrarius*, миша звичайна *Mus musculus* (лучні, лучно-чагарникові екосистеми, прилеглі до населених пунктів ділянки).

Звичайним видом значної частини території є кріт європейський *Talpa*

europaea, куртини його виявлені на багатьох ділянках, зокрема – по краях торфовища. Також на досліджуваній території підтверджена наявність бурозубки звичайної *Sorex araneus*. Зважаючи на гідрологічні характеристики території, тут можуть також поселитися деякі інші види ссавців з ряду комахоїдних Insectivora, а саме – їжак білочеревий *Erinaceus roumanicus*, деякі види землерийок і кутор.

Рис. 9. Сліди лісової миші (рід *Arodemus*)

Рис. 10-11. Кротовини у літній і зимовий період.

Біотопічна мозаїчність території, розташування поблизу торфовища лісових ділянок і населених пунктів сприяє появі на цих ділянках різних видів кажанів. Так, на межі лучно-чагарникових ділянок та зарослим очеретом понижень з допомогою ультразвукових досліджень ми виявили дев'ять видів кажанів: кажан пізній *Eptesicus serotinus*, вечірниця руда *Nyctalus noctula*, лилик двоколірний *Vespertilio murinus*, нетопир лісовий *Pipistrellus nathusii*, нетопир

білосмугий *Pipistrellus kuhlii*, нетопир-карлик *Pipistrellus pygmaeus*, нічниця водяна *Myotis daubentonii*, нічниця північна *Myotis brandtii*, вухань австрійський *Plecotus austriacus*.

Ці угіддя належать до кормодобувних біотопів деяких видів кажанів, зокрема тих, що полюють на відкритому повітрі. Відповідно, найбільша активність зареєстрована в вечірній дозірній *Nyctalus noctula* (66,4%) та кажана пізнього *Eptesicus serotinus* (12,8%), а також лилика двоколірного (4%). Поблизу водойм (нетопир-карлик *Pipistrellus pygmaeus*, нетопир лісовий *Pipistrellus nathusii*). Наявність чагарникових заростей приваблює нетопирів, три види яких сукупно становили 5,6%.

Лучно-чагарникові угіддя, завдяки багатству різнотрав'я та відповідними захисними умовами, є сприятливими біотопами для поселення зайця сірого *Lepus europaeus*, послід якого неодноразово знаходили на різних ділянках торфовища.

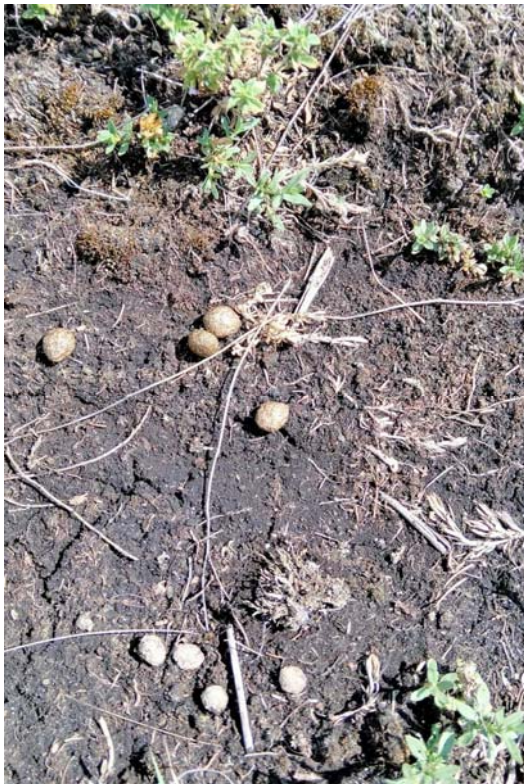

Рис. 12-13. Послід і сліди зайця сірого.

З представників ряду Хижі Carnivora на досліджуваній території виявлені

сліди життєдіяльності лисиці звичайної *Vulpes vulpes* (зокрема – сліди на вологому ґрунті, снігу та послід), а також заселені нори (у районі ділянок № 9 і 10).

Рис. 14-15. Сліди лисиці на болоті та на снігу.

Також були виявлені кормові столики видри річкової *Lutra lutra* на берегах меліоративних каналів і прибережній зоні ставків.

Рис. 16. Кормовий столик видри річкової.

Крім виявлених видів, тут можлива поява й інших представників ряду Хижі: єнотоподібний собака *Nyctereutes procyonoides*, горностай *Mustela erminea*, тхір лісовий *Mustela putorius*.

Рис. 17-18. Сліди норки американської.

З представників ряду ратичні Artiodactyla на досліджуваній території підтвержене трапляння козулі європейської *Capreolus capreolus* (виявлені сліди), свині дикої *Sus scrofa* (сліди). За словами працівників торфодобувного підприємства, на території торфовища фіксувалася періодична поява лося *Alces alces*.

Рис. 19-20. Сліди козулі європейської.

Рис. 21. Слід лося європейської.

6.2.3. Раритетна складова фауни

Журавель сірий

Окремі ділянки обстеженої території відіграють важливу роль для гніздування (*це потребує додаткових досліджень*), і, особливо, для збору перед відльотом і відпочинку на міграція для журавля сірого *Grus grus* (Червона книга України, статус – рідкісний вид). У літній період голоси журавлів були локалізовані на заболочених ділянках на пд-сх від с. Ржищев. За словами мисливця – 15-20 ос.

У північно-східній частині території, на ділянках видобутку торфу у минулому, виявлено численні сліди перебування журавлів у осінній період.

Рис. 22-23. Сліди журавля сірого та біотоп осіннього перебування.

Рис. 24-25. Послід журавля сірого.

Сова болотяна *Asio flammeus*

З видів, що занесені до Червоної книги України (2009), на досліджуваній території також виявлена сова болотяна, вид, характерний для відкритих

територій, у т.ч. лук і торфовищ. Оскільки виробіток ведеться (і запланований) на досить незначній території, його функціонування може відігравати позитивну роль для цього виду, оскільки збільшується мозаїчність території, а також значні ділянки території залишаються непорушеними, що, в сукупності, формує оптимальні оселища для цього виду, надаючи йому якісні угіддя для кормодобування, а також для гніздування.

Сорокопуд сірий *Lanius excubitor*

Поодинокі особини сірого сорокопуда періодично спостерігалися на ділянках лучно-чагарникових заростей у різних частинах досліджуваної території.

З 35 видів ссавців, виявлених на досліджуваній території, до Червоної книги України належить 11: 8 видів кажанів, горностаї *Mustela erminea*, видра річкова *Lutra lutra*, лось звичайний *Alces alces* (табл. 9).

Таким чином, попередні результати обстеження території торфовища дають змогу зі значним ступенем імовірності зробити попередній висновок про те, що розробка покладів торфу буде мати мінімальний вплив на фауну цієї території. Місця найвищої концентрації і видової різноманітності в основному поза межами запланованої розробки торфу. Окрім того, підтоплення деяких понижень з метою протипожежної безпеки зумовило істотне збільшення фауністичного різноманіття і чисельні показники популяцій ссавців і птахів на цій території. Доцільними будуть додаткові обстеження ділянок, запланованих для вилучення з користування, з метою підготовки обґрунтування для присвоєння їм природоохоронного статусу. Важливим є проведення моніторингу ділянок з активною експлуатацією торфу та прилеглих до них частин, для подальшого стеження за можливим впливом торфорозробки на досліджувані екосистеми та їх тваринний світ.

**Список тварин України, з указанням категорій у різних
природоохоронних списках**

ЧКУ, 2021 – Червона книга України (2021); I – зникаючий, II – вразливий, III – рідкісний, IV – неоцінені, V – недостатньо відомий.

Берн – Бернська конвенція, в табл. – номер Додатку;

Бонн – Боннська конвенція, в табл. – номер Додатку;

EU – Директива щодо збереження біотопів, флори та фауни Європи, в табл. – номер Додатку;

ad – адвентивний вид;

ex – вид зник з фауни області.

Вид	ЧК У	Берн	Бонн	EU	SPEC
Ряд Норцеподібні Podicipediformes					
1. Норець великий <i>Podiceps cristatus</i>	-	III	-	-	-
2. Норець малий <i>Podiceps ruficollis</i>	-	II	-	-	-
Ряд Лелекоподібні Ciconiiformes					
3. Бугай <i>Botaurus stellaris</i>	-	II	II	I	3
4. Бугайчик <i>Ixobrychus minutus</i>	-	II	II	I	3
5. Чапля сіра <i>Ardea cinerea</i>	-	III	-	-	-
6. Чапля велика біла <i>Egretta alba</i>	-	II	-	I	-
7. Лелека білий <i>Ciconia ciconia</i>	-	II	II	I	2
Ряд Гусеподібні Anseriformes					
8. Лебідь-шипун <i>Cygnus olor</i>		III	II	II/2	-
9. Гуска сіра <i>Anser anser</i>		III	II	II/1-III/2	-
10. Крижень <i>Anas platyrhynchos</i>		III	II	II/1-III/1	-
11. Чернь червоноголова (попелюх) <i>Aythya ferina</i>		III	II	II/1-III/2	4
Ряд Соколоподібні Falconiformes					
12. Лунь болотяний <i>Circus aeruginosus</i>		II	-	I	-

13. Яструб малий <i>Accipiter nisus</i>	-	II	II	-	-
14. Яструб великий <i>Accipiter gentilis</i>	-	II	II	-	-
15. Канюк звичайний <i>Buteo buteo</i>	-	II	II	-	-
16. Зимняк <i>Buteo lagopus</i>			II		
17. Боривітер звичайний <i>Falco tinnunculus</i>	-	II	II	-	3
Ряд Куроподібні Galliformes					
18. Перепел <i>Coturnix coturnix</i>	-	III	II	II/2	3
19. Куріпка сіра <i>Perdix perdix</i>	-	III	-	II/1-III/1	3
Ряд Журавлеподібні Gruiformes					
20. Журавель сирій <i>Grus grus</i>	III	II	II	I	3
21. Деркач <i>Crex crex</i>	-	II	II	I	1
22. Пастушок <i>Rallus aquaticus</i>	-	III	-	II/2	-
23. Курочка водяна <i>Gallinula chloropus</i>	-	III	-	II/2	-
24. Лиска <i>Fulica atra</i>	-	III	-	II/1-III/2	-
Ряд Сивкоподібні Charadriiformes					
25. Чайка <i>Vanellus vanellus</i>	-	III	II	II/2	-
26. Травник (коловодник звичайний) <i>Tringa totanus</i>	-	III	II	II/2	2
27. Перевізник <i>Actytis hypoleucos</i>	-	III	II	-	-
28. Мартин звичайний <i>Larus ridibundus</i>	-	III	-	II/2	-
29. Крячок чорний <i>Chlidonias niger</i>	-	II	II	I	3
30. Крячок річковий <i>Sterna hirundo</i>	-	II	-	I	-
Ряд Голубоподібні Columbiformes					
31. Горлиця звичайна <i>Streptopelia turtur</i>	-	III	II	II/2	3
32. Горлиця кільчаста <i>Streptopelia decaocto</i>	-	III	-	II/2	-
33. Припутень <i>Columba palumbus</i>	-	-	-	II/1-III/1	4
Ряд Зозулеподібні Cuculiformes					

34. Зозуля <i>Cuculus canorus</i>	-	III	-	-	-
Ряд Совоподібні Strigiformes					
35. Сова болотяна <i>Asio flammeus</i>	III	II	-	I	3
36. Сич хатній <i>Athene noctua</i>	-	II	-	-	3
Ряд Серпокрильцеподібні Apodiformes					
37. Серпокрилець чорний <i>Apus apus</i>	-	III	-	-	-
Ряд Сиворакшеподібні Coraciiformes					
38. Рибалочка голубий <i>Alcedo attis</i>	-	II	-	I	3
39. Бджолоїдка звичайна <i>Merops apiaster</i>	-	II	II	-	3
Ряд Одудоподібні Upuriformes					
40. Одуд <i>Upura epops</i>	-	II	-	-	-
Ряд Дятлоподібні Piciformes					
41. Жовна сива <i>Picus canus</i>	-	II	-	I	3
42. Дятел великий <i>Dendrocopos major</i>	-	II	-	-	-
43. Дятел малий <i>Dendrocopos minor</i>	-	II	-	-	-
Ряд Горобцеподібні Passeriformes					
44. Ластівка сільська <i>Hirundo rustica</i>	-	II	-	-	3
45. Ластівка міська <i>Delichon urbica</i>	-	II	-	-	-
46. Ластівка берегова <i>Riparia riparia</i>	-	II	-	-	3
47. Жайворонок польовий <i>Alauda arvensis</i>	-	III	-	II/2	3
48. Плиска біла <i>Motacilla alba</i>	-	II	-	-	-
49. Плиска жовта <i>Motacilla flava</i>	-	II	-	-	-
50. Щеврик лісовий <i>Anthus trivialis</i>	-	II	-	-	-
51. Щеврик лучний <i>Anthus pratensis</i>	-	II	-	-	4
52. Сорокопуд терновий (жулан) <i>Lanius collurio</i>	-	II	-	I	4
53. Сорокопуд сірий <i>Lanius excubitor</i>	III	II	-	-	3

54. Іволга <i>Oriolus oriolus</i>	-	II	-	-	-
55. Шпак <i>Sturnus vulgaris</i> Linnaeus, 1758	-	-	-	II/2	-
56. Крук <i>Corvus corax</i>	-	III	-	-	-
57. Сорока <i>Pica pica</i>	-	-	-	II/2	-
58. Грак <i>Corvus frugilegus</i>	-	-	-	II/2	-
59. Ворона сіра <i>Corvus cornix</i>	-	-	-	-	-
60. Сойка <i>Garrulus glandarius</i>	-	-	-	II/2	-
61. Волове очко <i>Troglodytes troglodytes</i>	-	II	-	-	-
62. Кобилочка-цвіркун <i>Locustella naevia</i>	-	II	II	-	4
63. Очеретянка велика <i>Acrocephalus arundinaceus</i>	-	II	II	-	-
64. Очеретянка лучна <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	-	II	II	-	4
65. Очеретянка чагарникова <i>Acrocephalus palustris</i>	-	II	II	-	4
66. Очеретянка ставкова <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	-	II	II	-	4
67. Берестянка <i>Hippolais icterina</i>	-	II	II	-	4
68. Кропив'янка чорноголова <i>Sylvia atricapilla</i>	-	II	II	-	4
69. Кропив'янка садова <i>borin</i>	-	II	II	-	4
70. Кропив'янка сіра <i>Sylvia communis</i>	-	II	II	-	4
71. Кропив'янка прудка <i>Sylvia curruca</i>	-	II	II	-	-
72. Вівчарик-ковалик <i>Phylloscopus collybita</i>	-	II	II	-	-
73. Мухоловка сіра <i>Muscicapa striata</i>	-	II	II	-	3
74. Вільшанка <i>Erithacus rubecula</i>	-	II	II	-	4
75. Соловейко східний <i>Luscinia luscinia</i>	-	II	II	-	4
76. Горихвістка чорна <i>Phoenicurus ochruros</i>	-	II	II	-	-

77. Кам'янка звичайна <i>Oenanthe oenanthe</i>	-	II	II	-	-
78. Чикотень <i>Turdus pilaris</i>	-	III	II	II/2	4*W
79. Дрізд чорний <i>Turdus merula</i>	-	III	II	II/2	4
80. Трав'янка лучна <i>Saxicola rubetra</i>	-	II	II	-	4
81. Трав'янка чорноголова <i>Saxicola torquata</i>	-	II	II	-	3
82. Синиця довгохвоста <i>Aegithalos caudatus</i>	-	III	-	-	-
83. Синиця велика <i>Parus major</i>	-	II	-	-	-
84. Синиця блакитна <i>Parus caeruleus</i>	-	II	-	-	4
85. Гаїчка болотяна <i>Parus palustris</i>	-	II	-	-	-
86. Ремез <i>Remiz pendulinus</i>	-	III	-	-	-
87. Повзик звичайний <i>Sitta europaea</i>	-	II	-	-	-
88. Горобець хатній <i>Passer domesticus</i>	-	-	-	-	-
89. Горобець польовий <i>Passer montanus</i>	-	III	-	-	-
90. Зяблик <i>Fringilla coelebs</i>	-	III	-	-	4
91. Зеленьяк <i>Chloris chloris</i>	-	II	-	-	4
92. Щиглик <i>Carduelis carduelis</i>	-	II	-	-	-
93. Коноплянка <i>Cannabina cannabina</i>	-	II	-	-	4
94. Костогриз <i>Coccothraustes coccothraustes</i>	-	II	-	-	-
95. Щедрик <i>Serinus serinus</i>	-	II	-	-	4
96. Вівсянка звичайна <i>Emberiza citrinella</i>	-	II	-	-	4
97. Вівсянка очеретяна <i>Emberiza schoeniclus</i>	-	II	-	-	-
98. Просянка <i>Miliaria calandra</i>	-	III	-	-	4
Разом:	3	90	42	34	46

Клас Ссавці Mammalia				
Вид	ЧКУ	Берн	Бонн	EU
Ряд Комахоїдні Insectivora				
Їжак білочеревий <i>Erinaceus roumanicus</i>	-	-	-	-
Кріт європейський <i>Talpa europaea</i>	-	-	-	-
Бурозубка звичайна <i>Sorex araneus</i>	-	III	-	-
Ряд Рукокрилі Chiroptera				
Нічниця водяна <i>Myotis daubentonii</i>	II	II	II	IV
Вухань звичайний <i>Plecotus auritus</i>	II	II	II	IV
Вечірниця дозріна <i>Nyctalus noctula</i>	II	II	II	IV
Нетопир-карлик <i>Pipistrellus pygmaeus</i>	II	II	II	IV
Нетопир лісовий <i>Pipistrellus nathusii</i>	II	II	II	IV
Нетопир білосмугий <i>Pipistrellus kuhlii</i>	II	II	II	IV
Кажан пізній <i>Eptesicus serotinus</i>	II	II	II	IV
Лилик двоколірний <i>Vespertilio murinus</i>	II	II	II	IV
Ряд Хижі звірі Carnivora				
Єнотовидний собака <i>Nyctereutes procyonoides</i>	-	-	-	-
Лисиця звичайна <i>Vulpes vulpes</i>	-	-	-	-
Горностаї <i>Mustela erminea</i>	II	III	-	-
Норка американська <i>Mustela vison</i>	-	-	-	-
Борсук <i>Meles meles</i>	-	III	-	-
Видра річкова <i>Lutra lutra</i>	II	II	-	II/IV
Ряд Зайцеподібні Lagomorpha				
Заєць сірий <i>Lepus europaeus</i>	-	III	-	-
Ряд Гризуни Rodentia				
Білка звичайна <i>Sciurus vulgaris</i>	-	III	-	-
Бобер європейський <i>Castor fiber</i>	-	III	-	II/IV
Вовчок сірий <i>Myoxus glis</i>	-	III	-	-

Вовчок горішковий <i>Muscardinus avellanarius</i>	-	III	-	IV
Вовчок лісовий <i>Dryomys nitedula</i>	-	III	-	IV
Ондатра <i>Ondatra zibethicus</i>	-	-	-	-
Полівка руда лісова <i>Myodes glareolus</i>	-	-	-	-
Полівка водяна <i>Arvicola amphibious</i>				
Полівка звичайна <i>Microtus arvalis</i>	-	-	-	-
Миша маленька <i>Micromys minutus</i>	-	-	-	-
Миша польова <i>Apodemus agrarius</i>	-	-	-	-
Миша лісова <i>Sylvaemus sylvaticus</i>	-	-	-	-
Миша жовтогорла <i>Sylvaemus flavicollis</i>	-	-	-	-
Миша звичайна <i>Mus musculus</i>	-	-	-	-
Пацюк сірий <i>Rattus norvegicus</i>	-	-	-	-
Ряд Парнокопитні Artiodactyla				
Свиня дика <i>Sus scrofa</i>	-	-	-	-
Козуля європейська <i>Capreolus capreolus</i>	-	III	-	-
Лось звичайний <i>Alces alces</i>	II	III	-	-
Разом:	11	20	8	12
Загалом хребетних тварин: 134 види	14	110	50	46

7. Оселищне різноманіття

Оселищне різноманіття території визначали згідно з класифікацією EUNIS, з урахуванням положень РЕЗОЛЮЦІЯ № 4 (1996) «Про зникаючі природні середовища (оселища), що потребують спеціальних заходів для їх збереження» (схвалена Постійним комітетом Бернської конвенції 6 грудня 1996 року), зокрема з урахуванням Ревізованого Додатку I Резолюції № 4 (1996) Бернської конвенції щодо зникаючих типів природних середовищ (оселищ), що враховує класифікацію оселищ EUNIS (схвалено Постійним комітетом 9 грудня

2010 року).

Загалом класифікаційна схема оселищного різноманіття досліджуваної території у відповідності з класифікацією EUNIS виглядає таким чином:

C : Inland surface waters – Поверхневі води суші

C1 : Surface standing waters – Поверхневі стоячі водойми

C1.4 : Permanent dystrophic lakes, ponds and pools – Постійні
дистрофні озера, ставки і ставочки (заводи)

!C1.44 : Charophyte submerged carpets in dystrophic waterbodies
– Занурені килими харових у дистрофних водоймах

C3 : Littoral zone of inland surface waterbodies – Прибережні зони
внутрішніх водних об'єктів

C3.4 : Species-poor beds of low-growing water-fringing or amphibious
vegetation – Бідні на види береги з низькорослою рослинністю на каймі
води або повітряно-водної рослинності

!C3.41 : Euro-Siberian perennial amphibious communities –
Євро-сибірські угруповання багаторічної повітряно-
водної рослинності

D : Mires, bogs and fens / Багна, торфовища і болота

D2 : Valley mires, poor fens and transition mires / Низинні і перехідні болота

D2.1 : Valley mires / Низинні болота

D2.11 : Acid valley mires / Кислі низинні болота

D2.12 : Basic and neutral valley mires / Лужні та нейтральні
низинні болота

D4 : Base-rich fens and calcareous spring mires / Карбонатні болота

D4.1 : Rich fens, including eutrophic tall-herb fens and calcareous
flushes and soaks / Високотравні угруповання карбонатних
боліт

D4.12 : [*Schoenus ferrugineus*] fens / Осочники зі *Schoenus*

ferrugineus

D5 : Sedge and reedbeds, normally without free-standing water / Осочники та очерети, зазвичай без стоячої води

D5.1 : Reedbeds normally without free-standing water / Очерети, зазвичай без стоячої води

D5.11 : [*Phragmites australis*] beds normally without free-standing water / Мочарі зі *Phragmites australis*, зазвичай без стоячої води

D5.111 : Dry freshwater [*Phragmites*] beds / Сухі очерети над проточною водою

D5.13 : [*Typha*] beds normally without free-standing water / Мочарі з рогозу, зазвичай без стоячої води

D5.131 : [*Typha latifolia*] beds normally without free-standing water / Мочарі з *Typha latifolia*, зазвичай без стоячої води

D5.132 : [*Typha angustifolia*] beds normally without free-standing water / Мочарі з *Typha angustifolia*, зазвичай без стоячої води

E : Grasslands and lands dominated by forbs, mosses or lichens – грасленди (трав'яні угруповання) та території з домінуванням чагарників, мохів або лишайників

E3 : Seasonally wet and wet grasslands – сезонно зволожені та мокрі грасленди

E3.4 : Moist or wet eutrophic and mesotrophic grassland – вологі або мокрі евтрофні та мезотрофні грасленди

E3.43 : Subcontinental riverine meadows – субконтинентальні прирічкові луки

E3.5 : Moist or wet oligotrophic grassland – вологі або мокрі оліготрофні грасленди

- E3.51 : [Molinia caerulea] meadows and related communities –
луки з *Molinia caerulea* та пов'язані угруповання
- E3.511 : Calcicline purple moorgrass meadows –
кальциклінальні луки з молінією голубою
- E3.512 : Acidocline purple moorgrass meadows –
ацидоклінальні луки з молінією голубою
- E3.514 : Boreal purple moorgrass meadows – бореальні
луки з молінією голубою
- E5 : Woodland fringes and clearings and tall forb stands – узлісся, галявини
та високотрав'я
 - E5.1 : Anthropogenic herb stands – антропогенні травостої
 - E5.11 : Lowland habitats colonised by tall nitrophilous herbs –
рівнинні оселища, колонізовані нітрофільним
високотрав'ям
 - E5.14 : Weed communities of recently abandoned extractive
industrial sites – угруповання бур'янів нещодавно
занедбаних видобувних промислових ділянок
 - E5.15 : Land reclamation forb fields – меліоровані території

Відповідно, можна однозначно стверджувати, що оселища території представлені, переважно, вторинними типами, які відзначаються доволі посереднім природоохоронним значенням і відіграють здебільшого лише загальну екостабілізаційну роль, зокрема забезпечуючи місця існування видів тваринного світу.

Через багаторічний антропогенний вплив на екосистеми цього масиву, справжні болотні типи оселищ практично зникли й нині ця територія є лише майже повністю осушеним торфовищем, яке перебуває в процесі постмеліоративної дегресії. Лише завдяки унікально потужному торфовому покладу вона зберігає певні ознаки, що забезпечують існування залишкових

популяцій деяких гігрофільних раритетних видів.

Подальші моніторингові дослідження дадуть підстави оцінити просторову диференціацію оселищного різноманіття. Однак, зважаючи на те, що в планах діяльності суб'єкта планованої діяльності є виведення з експлуатації практично половини площі масиву, у подальшому доцільно забезпечити повну інвентаризацію оселищного різноманіття й надання виведеним з експлуатації площам статусу об'єктів Смарагдової мережі. Хоча, оселищ європейського пріоритету на цей етап досліджень виявлено тільки два: !C1.44 : Charophyte submerged carpets in dystrophic waterbodies – Занурені килими харових у дистрофних водоймах та !C3.41 : Euro-Siberian perennial amphibious communities – Євро-сибірські угруповання багаторічної повітряно-водної рослинності, які власне й знаходяться на відпрацьованих територіях які нині затоплені водою й плануються до виведення зі складу території родовища загалом. Причому, судячи з результатів натурних спостережень, площі цих оселищ є дуже малими. Зокрема, другий тип оселища європейського пріоритету !C3.41 : Euro-Siberian perennial amphibious communities – Євро-сибірські угруповання багаторічної повітряно-водної рослинності трапляється фрагментарно й наведений лише умовно, оскільки обсяг проведених досліджень не дає підстави визначити його реальні площі: Відповідно, він не позначений на доданій картосхемі. Однозначно, що для адекватної оцінки реального соцологічного статусу цих типів оселищ необхідні додаткові дослідження впродовж усього вегетаційного сезону.

З локально соцологічно цінних типів оселищ слід відзначити лише D4.12 : [Schoenus ferrugineus] fens – Осочники зі Schoenus ferrugineus та E3.511 : Calcicline purple moorgrass meadows – кальциклінальні луки з молінією голубою, які також мають у своєму складі Schoenus ferrugineus. Обидва типи оселищ виявлені поза межами експлуатаційної ділянки, на територіях, що плануються до вилучення з промислового використання. Цим типам оселищ відповідають угруповання Зеленої книги України (2009) про які йшлося у

відповідному розділі. Відповідне позначення локалізації наведено на доданій картосхемі (Рис. 26).

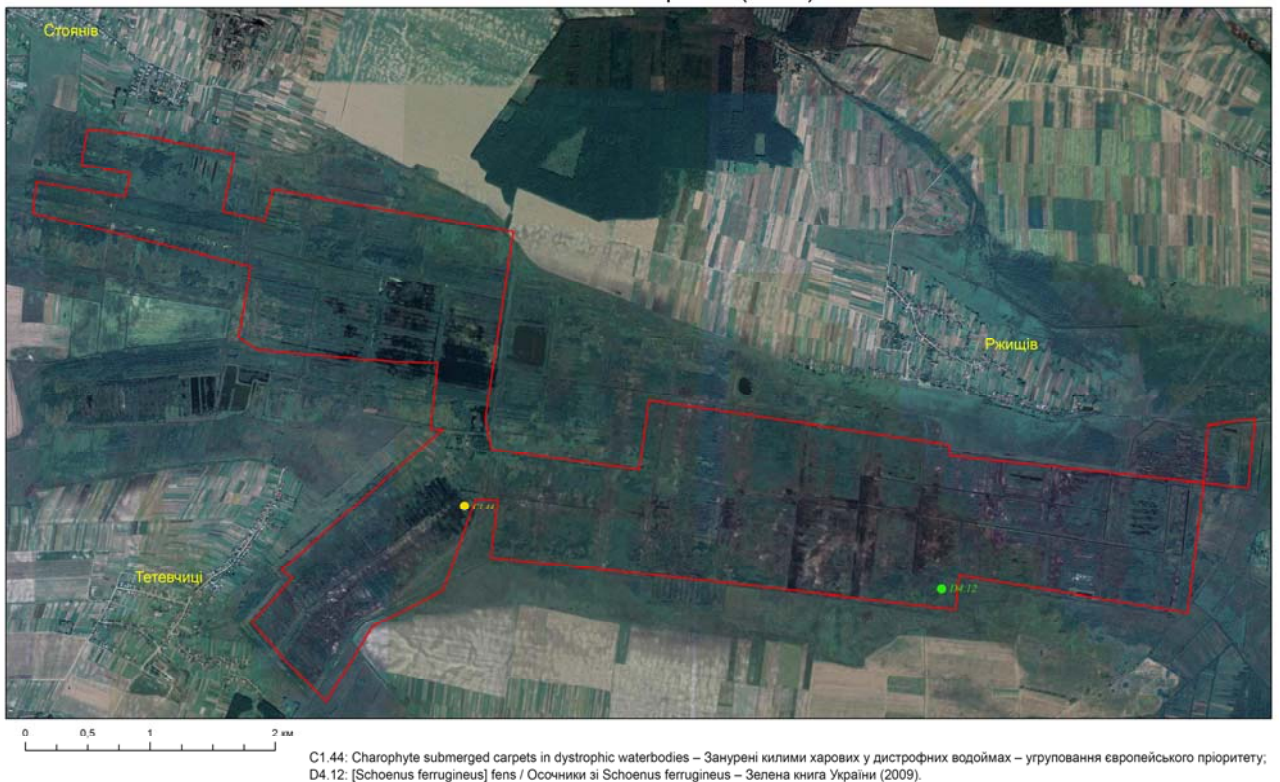

Рис. 26. Виявлені локалітети оселищ європейського пріоритету та угруповань, що включені до Зеленої книги України (2009).

8. Підсумки за результатами першого етапу моніторингу

Екостабілізаційне, водорегуляційне та кліматорегуляційне та біотопічне значення болотних екосистем є загальновідомим. Однак, оцінюючи вплив планованої діяльності ТзОВ «Стоянівський торфобрикетний завод» щодо видобутку торфу, слід зважати на той факт, що нині торфовище «Стоянів» давно втратило свої ознаки як болотний масив і є вкрай осушеним торфовищем, що, у значній частині території, перебуває в стадії спонтанного заліснення.

У зв'язку з цим, слід зважати на те, що сучасне видове різноманіття території, першочергово різноманіття тваринного світу, зумовлене вже не болотним типом екосистеми, а тими антропогенними похідними, що утворилися внаслідок майже 130-річної антропогенної трансформації цієї екосистеми.

Унаслідок осушувальних заходів, що тривають до тепер упродовж понад як 130 років, рослинний покрив території болотного масиву був докорінно трансформований, що призвело до зміни видового складу флори й, частково, фауни території. Відповідно, на тепер ми спостерігаємо лише вторинні антропогенні деривати первинного біогеоценотичного покриву цієї території.

Відповідно, сформоване на сьогодні оселищне різноманіття, а відтак і фітоценотичне різноманіття території є результатом антропогенної діяльності протягом цього часу.

У ході діяльності підприємства не планується залучення в експлуатацію додаткових площ зі сформованими вторинними угрупованнями деревно-чагарникової рослинності, а також більшості торфових лук. Усі виявлені локалітети раритетного оселищного та фіторізноманіття знаходяться поза межами діяльності. Загалом, планується вилучення з користування близько половини території з подальшим залученням її до процесу природної демутації рослинного покриву.

Щодо тваринного світу, то більшість видів, занесених до Червоної книги України (2009), у Львівській області широко розповсюджені й натепер перебувають поза безпосередньою загрозою зникнення.

Зважаючи на те, що діяльність з добування торфу проводиться лише на відносно невеликій частині території родовища, представленій деградованими, осушеними в минулому торфово- й лучно-болотними екосистемами та сукцесійними стадіями деревно-чагарникової рослинності, а решта території виводиться з користування і також підлягала експлуатації з 1960-х років,

попередньо можна припускати, що немає істотної загрози діяльності для популяцій більшості рідкісних і зникаючих видів комах, які тут збереглися.

Що стосується фауни хребетних, то здебільшого її різноманіття на цій території зумовлене власне наявністю низки похідних типів оселищ, які, очевидно, були відсутні в умовах первинної болотної екосистеми.

Таким чином, результати першого року моніторингу території торфовища дають змогу підтвердити попередній висновок про те, що розробка покладів торфу має мінімальний вплив на фауну цієї території. Окрім цього, підтоплення деяких понижень з метою протипожежної безпеки зумовило істотне збільшення фауністичного різноманіття і чисельні показники популяцій ссавців і птахів на цій території. Зокрема, вони мають важливе значення як проміжні стації під час міграції птахів.

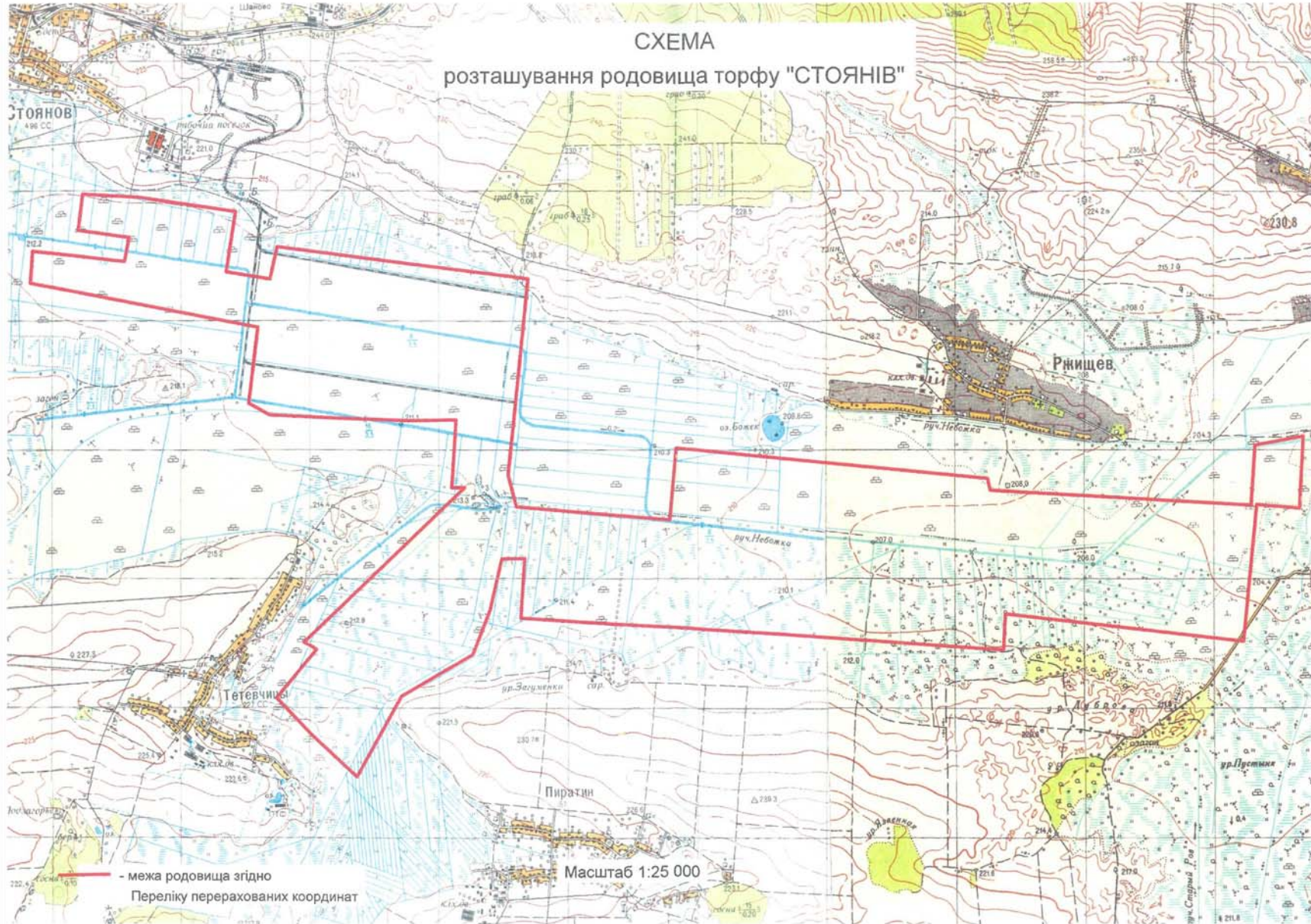
ЛІТЕРАТУРА

1. Брадiс Є.М. та iн. Торфово-болотний фонд УРСР, його районування та використання. – Київ: Наук. думка, 1973. – 262 с.
2. Нецик М.В., Гасьєквич В.Г. Торфові ґрунти Малого Полісся. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 198 с.
3. Рідкісні та зникаючі види тварин Львівської області / ред. А.-Т.В.Башта, Ю.В.Канарський, М.П.Козловський. – Львів: Ліґа-Прес, 2013. – 224 с.
4. Червона книга України. Перелік видів тварин, що заносяться до Червоної книги України (тваринний світ). – 2021. (Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 19 січня 2021 року № 29).
5. Gibb T.J., Oseto C.Y. Arthropod Collection and Identification. Field and Laboratory Techniques. Acad. Press, 2006. 311 p.
6. Jaron B. Analiza pylkowa interglacjalu z Zydowszczyzny kolo Grodna, Rocznik Polsk. Tow. Geol, t. IX, 1933.
7. Kanarsky Yu. The indicator value of Insect species (Coleoptera, Lepidoptera) as the markers of natural ecosystems conditions within the Ukrainian Carpathians region // Наукові основи збереження біотичної різноманітності. – 2017. – Том 8(15), № 1. – С. 147-184.
8. Koczwara M. Rozwoj polowcowej flory i klimatu Podola w swietle analizy pylkowej. – Pr. Geogr., Romera 1927, 9. – S. 42-57.
9. Koczwara M. Z badań pylkowych nad torfowiskami Podola // Kosmos. – Ser. A. – 1928. – 53. – S. 109-120.
10. Koczwara M. Zespoły stepowe Podola Pokuckiego // Prace geograficzne. Pokucie. Lwów-Warszawa, 1931. –
11. Kostyniuk M. Analiza pylkowa dwóch torfowisk w okolicy Rudek i Sambora // Kosmos. Ser. A.– 1938. – T. 63, z. 3.– S. 393-412.

12. Kozij G. Stratygrafia i typy florystyczne torfowisk Karpat Pokuchich, *Pamiętnik Państw. Inst. Naukow. Gospod. Wiskiego w Pulawach*, t. XV, zecz. 1, 1934. – S. 160-226.
13. Mryc O. Torfowisko wycinne w Strutynie Wycinim koło Doliny. – *Bull. Intern. Acad. Polon. Sci. et Letr. Cracowie*, 1934.
14. Nowak K. (red.) *Metody sběru a preparace hmyzu*. Praha: Academia, 1969. 244 s.
15. Srodon A. Buk u historii lasow Polsku Pols Buk Zwyczajnu *Fagus sylvatica* L. – Warszawa. – Pozmen: PWN, 1990. – S. 7-25.
16. Srodon A. *Fagus in the forest history of Poland // Acta Paleobotanica*, 1985. – 23, N 1-2. – S. 119-137.
17. Srodon A. Gorna granica lasu na Charnohorze i w Gorach Czywczynskich. – *Rozp. Wydzialu Matematyczno-Przyrodn.* – 1948. – 72, № 7. – S. 1-96.
18. Srodon A. Ostatni glacial i postglacial w Karpatach. – *Z badan czwartorzędu w Polse*, 1952, 3, № 67. – S 27-75.
19. Szafer W. Pliocenska flora Okolic Czorsztyna i jej stosunek do plejstocenu. – Warszawa: wyd-wo geol., 1954. – 238 s. (Pr. Inst. Geol; t. 11).
20. Tołpa S. Analiza pyłowa torfowiska w Janowie na Roztoczu // *Kosmos*, 1927. – 70. – S. 547-552.
21. Tymrakiewicz W. Analiza pyłkowa torfowiska Bilohorszy. – *Kosmos*, 1928, 53, N 3/4. – S. 40-63.
22. Tymrakiewicz W. *Stratigraphia des Niederungsmoores von Dublany und einiger Torfmoore aus Süd-Wolynien.* – *Bull. Acad. Polon. Sci. et lett.*, 1931. – S. 149-175.

ДОДАТКИ

СХЕМА
розташування родовища торфу "СТОЯНІВ"

Види рослин, що включені до Червоної книги України

(фото О.Кагала та Н.Сичак)

Dactylorhiza incarnata (L.) Soó

Dactylorhiza majalis (Rchb.) P.F.Hunt & Summerh.

Epipactis palustris (L.) Crantz

Neottia ovata (L.) Bluff & Fingerh. (= *Listera ovata* (L.) R.Br.)

Schoenus ferrugineus L.